

ข้อความ ซึ่งสัมพันธ์ อภิปรายผล สรุปความ และข้อเสนอแนะ
ข้อความ

ในการวิจัยครั้งนี้ จุดมุ่งหมายที่สำคัญประการแรก คือ (1) ศึกษาความคิดเห็นของครูและนักเรียนเกี่ยวกับกระบวนการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา (2) ศึกษาปัญหาและอุปสรรคที่ครูและนักเรียนประสบจากการเรียนการสอนวิชานี้ (3) ศึกษาถึงทัศนคติของครูและนักเรียนที่มีต่อวิชาสังคมศึกษา (4) ศึกษาแนวคิดของครูและนักเรียนในการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องและอุปสรรคทั้งหลาย และ (5) โทษอาศัยผลการวิเคราะห์ข้อมูลได้ จัดทำข้อเสนอแนะแนวทางการปรับปรุงการสอนวิชาสังคมศึกษาต่อไป

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลโดยการออกแบบสอบถามไปยังครูที่สอนวิชาสังคมศึกษาในโรงเรียนรัฐบาลซึ่งโรงเรียนชาย โรงเรียนหญิง และโรงเรียนสหศึกษา ในเขตจังหวัดพระนคร รวม 18 โรงเรียน จำนวน 51 คน และนักเรียนในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญในโรงเรียนเดียวกัน จำนวน 677 คน ในแบบสอบถามนี้ได้ให้ครูและนักเรียนตอบเกี่ยวกับความคิดเห็น ทัศนคติ ข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับวิชาสังคมศึกษารวมทั้งขอให้แสดงปัญหาที่ทำให้การเรียนการสอนวิชานี้ไม่ได้ผลดี กับขอให้เสนอแนะวิธีการที่จะขจัดปัญหาและอุปสรรคเหล่านั้นให้หมดไป

ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามไปทั้งหมด 728 ชุด เป็นแบบสอบถามของครู 51 ชุด แบบสอบถามของนักเรียน 677 ชุด ได้รับแบบสอบถามคืนมา 708 ชุด ในจำนวนนี้เป็นแบบสอบถามที่สมบูรณ์ และนำมาใช้ในการวิจัยจำนวน 692 ชุด คิดเป็นร้อยละ 95.05 แบบสอบถามเหล่านี้เป็นแบบสอบถามของครู 50 ชุด และแบบสอบถามของนักเรียน 642 ชุด ผู้วิจัยได้แยกข้อมูลออกเป็น 2 ส่วน ส่วนหนึ่งเป็นข้อมูลจากแบบสอบถามครู อีกส่วนหนึ่งเป็นข้อมูลจากแบบสอบถามนักเรียน สำหรับการวิเคราะห์นั้นได้ใช้วิธีคำนวณหาค่าเฉลี่ยและใช้เวอาชอบเพื่อให้ได้ข้อสรุปเร็วทันเวลา ทั้งนี้เพราะข้อมูลที่นำมาเป็นจำนวนมากและมีรายละเอียด

ซึ่งกันพบที่จำกัญ

จากการวิเคราะห์หรือมูอย่างละเอียดแล้ว ใคพบสิ่งต่าง ๆ ซึ่งจะแยกออกได้เป็น

2 ส่วน คือ

1. ซึ่งที่ค้นพบเกี่ยวกับการสอนวิชาสังคมศึกษา
2. ซึ่งที่ค้นพบเกี่ยวกับการ เรียนวิชาสังคมศึกษา

1. ซึ่งที่ค้นพบเกี่ยวกับการสอนวิชาสังคมศึกษามีดังนี้

ภาคที่ 1 ข้อความทั่ว ๆ ไปเกี่ยวกับตัวครูสอนวิชาสังคมศึกษา

จำนวนครูที่ตอบแบบสอบถามส่วนมากเป็นครูหญิงคือมีถึงร้อยละ 84 และเป็นครูหญิงในโรงเรียนหญิงมากที่สุด คือ ร้อยละ 40 ครูกลุ่มใหญ่คือร้อยละ 18 มีอายุระหว่าง 36-40 ปี ครูกลุ่มรองลงมาคือร้อยละ 16 มีอายุระหว่าง 26-30 ปี และระหว่าง 41-45 ปี ส่วนครูที่มีอายุน้อยที่สุด คือ ระหว่าง 21-25 ปี นั้นมีครูร้อยละ 6 และครูกลุ่มเล็กที่สุด คือ ร้อยละ 2 เป็นครูที่มีอายุมากที่สุด คือ ระหว่าง 56-60 ปี ครูกลุ่มใหญ่เป็นครูที่สมรสแล้วคือมีถึงร้อยละ 68

วุฒิของครูกลุ่มใหญ่คือร้อยละ 32 โคนที่ประกาศนียบัตรครูหรือเทียบเท่า (ป.ม., พ.ม.) รองลงมาคือร้อยละ 26 เป็นครูที่มีวุฒิประกาศนียบัตรทางวิชาการที่มีวุฒิกู (อ.บ. Diploma of Teaching English, อ.บ.ค.บ., อ.บ.ป.ม., อ.บ.พ.ม., อ.บ.ป.ม.) ครูกลุ่มใหญ่คือร้อยละ 52 สอนในระดับชั้น ม.ศ. 4 และ ม.ศ.5 รองลงมาคือร้อยละ 8 มี 2 กลุ่ม คือ กลุ่มหนึ่งสอนในระดับชั้น ม.ศ.3, 4, และ 5 อีกกลุ่มหนึ่งสอนในระดับชั้น ม.ศ.4 ระดับเดียว สำหรับระยะเวลาที่ครูได้ทำการสอนมาแล้วนับปรากฏว่าครูกลุ่มใหญ่คือร้อยละ 40 เคยสอนมาแล้ว 1-5 ปี กลุ่มรองลงมาคือร้อยละ 26 เคยสอนมาแล้วเป็นเวลานาน 6-10 ปี ส่วนครูสังคมศึกษาที่มีประสบการณ์การสอนน้อยที่สุด คือ สอนมานานกว่า 1 ปี นั้น มีเพียงร้อยละ 2 เท่านั้น

ครูกลุ่มใหญ่คือร้อยละ 10 ซึ่งมีจำนวนเท่ากัน 3 กลุ่มนี้ มีนักเรียนอยู่ในความรับผิดชอบตั้งแต่ 401-450 คน, 176-200 คน และ 101-125 คน ตามลำดับ ครูกลุ่มใหญ่

รองลงมาอีก 3 กลุ่ม มีจำนวน ร้อยละ 8 เท่ากัน รับผิดชอบนักเรียนจำนวนค่ากันคือ ระหว่าง 351-400 คน 273-300 คน และ 226-250 คน ตามลำดับ ส่วนครูกลุ่มเล็กที่สุด 2 กลุ่ม คือ ร้อยละ 2 รับผิดชอบนักเรียนจำนวน 301-350 คน และ 251-273 คน

เกี่ยวกับระดับความรู้ในวิชาสังคมศึกษาของครูผู้สอนเห็น ครูร้อยละ 36 เห็นว่า ระดับความรู้ในวิชาสังคมศึกษาของตนเองอยู่ในระดับพอใช้ ครูที่คิดว่าคนยังต้องการความรู้เพิ่มเติมอีก จึงจะมีความรู้พอเพียงที่จะสอนนักเรียนในระดับที่ตนสอนนั้นมีครูร้อยละ 34 และมีครูร้อยละ 16 ที่เห็นว่าตนมีความรู้อยู่ในระดับดี

สำหรับวิชาต่าง ๆ ในหมวดสังคมศึกษาที่ครูชอบสอนมากที่สุดคนนั้นปรากฏว่าวิชา ภูมิศาสตร์ เป็นวิชาที่ครูสังคมศึกษากลุ่มใหญ่ที่สุดคือร้อยละ 30 ชอบสอนนับเป็นอันดับ 1 อันดับ 2 รองลงมาคือร้อยละ 18 ชอบสอนวิชาประวัติศาสตร์ไทย อันดับ 3 คือครูร้อยละ 14 ชอบสอนวิชาประวัติศาสตร์สากล อันดับสุดท้าย คือครูร้อยละ 12 ชอบสอนวิชาคือธรรม ส่วนวิชาหน้าที่พลเมืองนั้นเป็นวิชาที่ครูสังคมศึกษากลุ่มเล็กที่สุดคือร้อยละ 8 บอกว่าชอบสอน ครูสังคมศึกษากลุ่มใหญ่ที่สุด คือร้อยละ 18 ชอบสอนวิชานี้แต่ก็เป็นอันดับ 4

ในทำนองเดียวกัน วิชาคือธรรมเป็นวิชาที่มีครูสังคมศึกษาจำนวนน้อยคือกลุ่มละ ร้อยละ 12 ที่ชอบสอนเป็นอันดับ 1 และอันดับ 2 ครูกลุ่มใหญ่ที่ชอบสอนวิชาคือธรรมมีจำนวน ร้อยละ 14 และ ร้อยละ 16 แต่ก็ชอบสอนเป็นอันดับ 4 และ 5 ตามลำดับ ส่วนวิชาภูมิศาสตร์ นั้นมีจำนวนครูสังคมศึกษาที่ชอบสอนเป็นอันดับ 1 ครูร้อยละ 30 ชอบเป็นอันดับ 2 ครูร้อยละ 10 และเป็นอันดับ 3 ครูร้อยละ 18 มีครูสังคมศึกษาที่ชอบสอนวิชาประวัติศาสตร์สากลเป็นอันดับ 1 อันดับ 2 และอันดับ 3 ครูร้อยละ 14, 22 และ 20 ตามลำดับ สำหรับวิชาประวัติศาสตร์ไทย มีครูสังคมศึกษาที่ชอบสอนเป็นอันดับ 1 อันดับ 2 และ อันดับ 3 มีจำนวนร้อยละ 18, 30 และ 14 ตามลำดับ

เมื่อเปรียบเทียบวิทยุวิชาสังคมศึกษามองว่าชอบสอนเป็นอันดับ 1 แล้วจะ เห็นว่า ภูมิศาสตร์มาเป็นอันดับ 1 โดยมีจำนวนครูที่ชอบสอนถึงร้อยละ 30 ประวัติศาสตร์ไทย มาเป็นอันดับ 2 โดยมีจำนวนครูร้อยละ 18 ที่ชอบวิชานี้มากที่สุด และ ประวัติศาสตร์สากล มาเป็นอันดับ 3 โดยมีครูที่บอกว่าจะสอนมากที่สุด ร้อยละ 14

วิชาอื่นที่ครูสังคมนาศึกษากลุ่มใหญ่คือร้อยละ 46 ของสอนควบไปกับหมวดวิชาสังคมศึกษาได้แก่หมวดวิชาภาษาไทย ครูสังคมนาศึกษากลุ่มรองลงมาคือร้อยละ 40 ของสอนหมวดวิชาภาษาอังกฤษควบไปกับวิชาสังคมศึกษา ครูกลุ่มที่ 3 และที่ 4 อีก คือร้อยละ 10 ของสอนวิชาสังคมศึกษาควบไปกับหมวดวิชาคณิตศาสตร์ และอีกกลุ่มจำนวนเท่ากันของสอนวิชาวิทยาศาสตร์ ส่วนครูสังคมนาที่สอนแค่เฉพาะหมวดวิชาสังคมศึกษาเพียงหมวดเดียวมีเพียงร้อยละ 6 เท่านั้น

สำหรับจำนวนชั่วโมงที่ครูสอนวิชาสังคมศึกษาก่อนรวมทุกวิชาในแต่ละสัปดาห์นั้น ครูกลุ่มใหญ่ที่สุดคือร้อยละ 68 ของสอนระหว่าง 16-20 ชั่วโมง ครูกลุ่มรองลงมาคือร้อยละ 24 มีชั่วโมงสอนระหว่าง 11-15 ชั่วโมง ส่วนครูที่สอนเพียง 6-10 ชั่วโมง และที่ต่ำกว่า 6 ชั่วโมงมีจำนวนน้อยที่สุดเท่ากัน

ครูกลุ่มใหญ่คือร้อยละ 74 ให้เหตุผลที่สอนวิชาสังคมศึกษานั้นเพราะใจรัก ครูกลุ่มรองลงมาคือร้อยละ 72 ให้เหตุผลว่าสอนวิชานี้เพราะเป็นวิชาที่น่าสนใจ และมีประโยชน์ต่อชีวิตประจำวันของเด็ก ครูกลุ่มรองลงมาเป็นอันดับ 3 คือ ร้อยละ 54 ให้เหตุผลว่าสอนเพราะเคยมีสัมพันธภาพอันดีกับนักเรียนเนื่องจากขาดครู ครูที่ให้เหตุผลว่าสอนเพราะได้รับการฝึกหัดในการสอนวิชาสังคมศึกษามาโดยเฉพาะมีจำนวนร้อยละ 36

สำหรับเหตุผลที่ครูไม่ชอบสอนวิชาสังคมศึกษานั้นมีแตกต่างกันดังนี้ คือ ครูกลุ่มใหญ่ที่สุดมีเพียงร้อยละ 20 ให้เหตุผลว่าไม่ชอบสอนวิชาสังคมศึกษานั้นเพราะต้องเตรียมการสอนมาก เหตุผลของครูกลุ่มรองลงมาคือร้อยละ 18 นั้น ไม่ชอบเพราะขาดอุปกรณ์การสอนขาดครูอีกกลุ่มหนึ่งมีร้อยละ 14 ไม่ชอบสอนวิชานี้เพราะนักเรียนไม่ชอบเรียน

เกี่ยวกับงานพิเศษที่ของห้านอกเหนือจากการสอนวิชาสังคมศึกษา มีครูร้อยละ 60 ซึ่งเป็นกลุ่มใหญ่ที่สุดของความบรรพบุรุษนักเรียน กลุ่มรองลงมาคือร้อยละ 40 คงเป็นหัวหน้าหรือที่ปรึกษาทางวิชาการ ครูกลุ่มใหญ่รองลงมาเป็นอันดับ 3 มี 2 กลุ่มคือ ร้อยละ 26 คงทำงานตามแบบแผนและอีกกลุ่มหนึ่งเท่ากันมีของธรวางานทุกด้าน

เกี่ยวกับรายไคของครูสังคมนิกษานัน ครูกลุ่มใหญ่คือร้อยละ 44 มีรายไคจากการเป็นครูประจำหอโศบายแก่ของประนัยศ กุมรขององมาคือร้อยละ 22 มีรายไคจากการเป็นครูประจำเหนือหอที่จะยอมไว้ไคมาง ครูที่มีรายไคขอไรอย่างสมบาย ๆ นั้นมีเพียงร้อยละ 18

ครูสังคมนิกษากลุ่มใหญ่คือร้อยละ 60 ไม่แสดงความคิดเห็นว่ามีรายไคพิเศษอะไร นอกเหนือไปจากการมีรายไคประจำ ครูกลุ่มรององมาคือร้อยละ 14 มีรายไคจากการสอนพิเศษแก่นักเรียนที่โรงเรียน ครูร้อยละ 12 คงสอนเป็นรายชั่วโมงที่อื่น

ภาคที่ 2 ปัญหาอื่น ๆ ไปที่ครูสังคมนิกษานักประสบในการสอนวิชาสังคมนิกษ

1. ปัญหาเกี่ยวกับหลักสูตรและประมวลการสอน

ในเรื่องหลักสูตรวิชาสังคมนิกษา ครูกลุ่มใหญ่คือร้อยละ 36 เห็นว่าหลักสูตรวิชาสังคมนิกษาที่ใช้อยู่ในปัจจุบันมีเนื้อหาวิชามากเกินกว่าที่จะจัดกิจกรรมการสอนให้เหมาะสมได้ ครูกลุ่มรององมาคือร้อยละ 36 เห็นว่าหลักสูตรและเวลาเรียนไม่สมคอบกัน ครูร้อยละ 26 เห็นว่าหลักสูตรและคะแนนไม่สมคอบกัน ครูร้อยละ 22 เห็นว่าเนื้อหาแต่ละระดับชั้นส่วนใหญ่อ้างกัน และมีครูจำนวนเขากันนี้บอกว่าไม่มีปัญหาเกี่ยวกับหลักสูตรวิชาสังคมนิกษาที่ใช้ในปัจจุบันเลย

ในเรื่องการหาประมวลการสอน ครูกลุ่มใหญ่ที่สุดคือ ร้อยละ 46 คงการมีส่วนร่วมด้วย เพราะอมากแอกเปลี่ยนความคิดเห็น ครูกลุ่มใหญ่รององมาคือร้อยละ 36 คงการมีส่วนร่วม เพราะเห็นวรายให้เกิดคติในการสอน และมีครูอีกร้อยละ 12 ที่อยากรวมเพราะคงการออกความคิดเห็น ครูที่คงการมีส่วนร่วมเพราะเห็นว่ามีเกียรติันนี้มีครูอยู่เพียงร้อยละ 2 เท่านั้น ส่วนการไคมีส่วนร่วมมากนอบเพียงไคนี้ ครูกลุ่มใหญ่ที่สุดคือร้อยละ 68 บอกว่าไม่เคยมีส่วนร่วมในการหาประมวลการสอนเลย ครูกลุ่มรององมาคือร้อยละ 12 บอกว่าไคมีส่วนร่วมในการหาประมวลการสอนทุกครั้ง และครูที่ไคมีส่วนร่วมเป็นบางครั้งมีเพียงร้อยละ 10 เกี่ยวกับประมวลการสอนที่ไคนี้ ครูกลุ่มใหญ่ที่สุดคือร้อยละ 62 ไคประมวลการสอนของกระทรวง กลุ่มรององมาคือร้อยละ 16 ไคประมวลการสอนที่ครูทำเอง สำหรับกลุ่มครูที่มีจำนวนไคนี้เขียงกัน คือ ร้อยละ 10 คอบว่าผลงานที่ครูทุกคนในฮา-

วิชาสังคมศึกษาจัดทำขึ้น ถือว่าเป็นประมวลการสอนที่ครูภาษาอังกฤษใช้ ครูกลุ่มใหญ่ที่สุดคือ ร้อยละ 60 ตอบว่าในการสอนได้คัดแปลงและเพิ่มเติมจากประมวลการสอนเป็นบางครั้ง ครูกลุ่มรองลงมาคือร้อยละ 32 ตอบว่าได้คัดแปลงและเพิ่มเติมทุกครั้ง

เมื่อครูสอนไม่ทันตามหลักสูตรได้แก้ปัญหาด้วยวิธีการต่าง ๆ กัน คือครูกลุ่มใหญ่ที่สุด มีร้อยละ 48 แก้ปัญหาด้วยการอธิบายเนื้อเรื่องย่อ ๆ ให้นักเรียนฟัง ครูกลุ่มรองลงมาคือร้อยละ 24 บัณฑิตสอนนอกเวลาเรียน ครูอีกร้อยละ 14 ให้นักเรียนไปอ่านเป็นการบ้าน

2. ปัญหาเกี่ยวกับการสอนและวิธีสอน

ในการเลือกและจัดเนื้อหาวิชาตลอดจนวัสดุการสอนนั้น ครูกลุ่มใหญ่ที่สุดคือ ร้อยละ 78 ตอบว่าครูสอนวิชาสังคมศึกษากระทำเอง ครูกลุ่มใหญ่รองลงมาคือร้อยละ 36 ตอบว่าหัวหน้าสาขาวิชาสังคมศึกษาเป็นผู้กระทำ ครูกลุ่มใหญ่ที่สุดคือร้อยละ 56 ตอบว่าครูสอนวิชาสังคมศึกษาเป็นผู้ดำเนินการเองในการวางโครงการสอนและกิจกรรมเกี่ยวกับการสอนวิชาสังคมศึกษา ครูกลุ่มรองลงมาคือร้อยละ 46 หัวหน้าสาขาวิชาสังคมศึกษาเป็นผู้ดำเนินการ

ในเรื่องวิธีการสอนวิชาสังคมศึกษาของครูชั้น ครูกลุ่มใหญ่ที่สุดคือร้อยละ 56 / ใช้วิธีอธิบายหน้าหนังสือให้นักเรียนค้นคว้าความรู้เพิ่มเติม อภิปรายและทำรายงานส่ง ครูกลุ่มรองลงมาคือร้อยละ 46 ใช้วิธีการสอนโดยพยายามหาวิธีสอนที่จะให้นักเรียนเข้าใจ หนังสือได้ง่ายที่สุด มีครูร้อยละ 16 ตอบกว่าใช้วิธีสอนที่เหมาะสมกับสภาพของโรงเรียนและนักเรียน เกี่ยวกับวิธีดำเนินการสอนวิชาสังคมศึกษาของครูชั้น ครูกลุ่มใหญ่ที่สุดคือร้อยละ 94 ใช้ทั้งแบบเรียนที่โรงเรียนกำหนดและวัสดุการสอนอื่น ๆ ที่เห็นว่าเหมาะสมกับนักเรียน ในชั้นที่สอน ครูกลุ่มรองลงมาคือร้อยละ 14 บัณฑิตแบบเรียนที่โรงเรียนกำหนดให้ ในเรื่องการสอนวิชาสังคมศึกษาให้สัมพันธ์กับวิชาต่าง ๆ ในหมวดวิชาอื่น ๆ นั้น ครูกลุ่มใหญ่ที่สุดคือร้อยละ 72 สอนวิชาสังคมศึกษาให้สัมพันธ์กับหมวดวิชาภาษาไทย กลุ่มครูรองลงมาคือร้อยละ 34 สอนให้สัมพันธ์กับหมวดวิชาภาษาอังกฤษ กลุ่มครูรองลงมาเป็นอันดับ 3 คือ ร้อยละ 24 สอนให้สัมพันธ์กับหมวดวิชาคือปศึกษา และครูอีกกลุ่มหนึ่งคือร้อยละ 20 สอนให้สัมพันธ์กับหมวดวิชาวิทยาศาสตร์

ในการรณรงค์ ครูกลุ่มใหญ่ที่สุดคือร้อยละ 58 บอกว่าได้เปิดโอกาสให้นักเรียน
ได้แสดงความคิดเห็นและเสนอความคิดเห็นทุกครั้ง และครูอีกร้อยละ 42 ได้เปิดโอกาสให้
แก่นักเรียนเป็นบางครั้ง

เรื่องภาระเตรียมการสอนของครูชั้นประถมศึกษา ปรากฏว่าครูกลุ่มใหญ่ที่สุดคือร้อย
ละ 80 ตอบว่าเตรียมการสอนเป็นอย่างดี ครูกลุ่มใหญ่อีกของรองมาคือร้อยละ 74 ตอบว่า
เตรียมพอ เพราะไม่มีเวลาว่างพอ

ส่วนในเรื่องการใช้เวลาเตรียมการสอนของวงหน้านั้น ครูกลุ่มใหญ่ที่สุดคือร้อยละ
20 บอกว่าใช้เวลาประมาณ 1 ชั่วโมง ซึ่งเป็นกลุ่มที่ใช้เวลาเตรียมการสอนน้อยที่สุด กลุ่ม
รองลงมาคือร้อยละ 18 ใช้เวลาเตรียม 1 สัปดาห์ ซึ่งใช้เวลาเตรียมการสอนนานที่สุด
กลุ่มครูที่มีจำนวนนักเรียนใกล้เคียงกันคือร้อยละ 14 ใช้เวลาเตรียม 1-2 ชั่วโมง

นิสัยและทัศนคติที่ครูกลุ่มใหญ่ที่สุดคือร้อยละ 84 ได้สร้างให้เด็กในการสอนแต่
ละครั้งคือความมีเหตุผล รองลงมาคือร้อยละ 82 อยู่ 2 กลุ่ม ซึ่งได้สร้างให้เด็กมีความ
รักชาติ และสร้างให้มีความรับผิดชอบ จำนวนครูที่ใกล้เคียงกันคือร้อยละ 80 ได้ฝึกเด็ก
ในเรื่องความเป็นประชาธิปไตย ครูร้อยละ 78 สร้างนิสัยในคุณธรรมทาง ๆ ครูร้อยละ 72
ปลูกฝังความรักตนเองและครูอีกร้อยละ 52 ได้สร้างความสามารถในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า
โอกาสที่จะสร้างนิสัยและทัศนคตินั้น ครูกลุ่มใหญ่คือร้อยละ 48 ซึ่งมีอยู่ 2 กลุ่ม มีโอกาสทำ
ได้โดยแพร่ลงในบทเรียนทุกครั้งหรือสอน กับสอนในทุกโอกาสทั้งในและนอกเวลาเรียน ครูกลุ่ม
ใหญ่อีกของรองมาคือร้อยละ 32 มีความเห็นว่าควรแพร่ไปในเนื้อหาที่ตรงกับนิสัยและทัศนคติบางอย่าง
ในการสร้างนิสัยและทัศนคตินักเรียนนั้นมีปัญหาบางประการดังเช่น ครูกลุ่มใหญ่ที่สุดคือ
ร้อยละ 44 ตอบว่า ไม่สามารถติดตามพัฒนาการของเด็กได้ เพราะของใช้เวลาในการสร้าง
สิ่งเหล่านี้เป็นเวลานาน กลุ่มรองลงมาคือร้อยละ 28 ตอบว่า สภาพทางโรงเรียนและสภาพ
ทางบ้านเป็นอุปสรรคต่อการสร้างนิสัยและทัศนคติให้นักเรียน

เรื่องความคิดเห็นของครูชั้นประถมศึกษาเกี่ยวกับการให้ที่บ้านวิชาชั้นประถมศึกษาแก่
นักเรียนคือ ครูกลุ่มใหญ่ที่สุดคือร้อยละ 38 เห็นว่าในการบ้าน เมื่อต้องการฝึกทักษะที่เห็นว่า

เมื่อสอบจบบทเรียนแต่ละครั้งนั้น ครูกลุ่มใหญ่คือร้อยละ 44 ตอบว่ายังคิดที่จะปรับปรุงการสอนของคนใต้อยิ่งขึ้นในคราวต่อไป ครูกลุ่มรองลงมาคือร้อยละ 26 รู้สึกสนใจ เพราะชอบติดตามหลักสูตรและดูคองคามประมวลการสอน ครูอีก 2 กลุ่ม ที่มีจำนวนร้อยละ 16 เท่ากัน มีความรู้สึกต่างกันคือ กลุ่มหนึ่งรู้สึกหวั่นใจว่านักเรียนของเขาใจมดเรียนนั้น ๆ เป็นอย่างไร อีกกลุ่มหนึ่งก็กังวลว่านักเรียนของคนอาจไม่เข้าใจบทเรียนที่สอนไปจนเอาไคดี สำหรับสิ่งที่ เป็นอุปสรรคต่อการสอนของครูมากที่สุดก็อยู่ในปัจจุบัน ครูกลุ่มใหญ่คือร้อยละ 30 ตอบว่าอุปสรรคใหญ่ที่สุดคือนักเรียนในสถานต่าง ๆ ซึ่งได้แก่ (1) นักเรียนไม่ค่อยมีความสนใจ หรือไม่เห็นความสำคัญของวิชาที่เล่าที่ควร (2) นักเรียนไม่รักที่จะชวนชวาทหาความรู้ (3) นักเรียนไม่รับผิดชอบหน้าที่และงานทั้งที่เป็นของตนเองหรือที่ได้รับมอบหมาย (4) ระดับความรู้ของนักเรียนแตกต่างกันมาก (5) ความประพฤติที่ไม่เหมาะสมของนักเรียน (6) นักเรียนขาดความพยายามและเอาใจใส่ต่อการเรียน

ครูกลุ่มใหญ่รองลงมาคือร้อยละ 22 ตอบว่าอุปสรรคนั้นคือสุขภาพของตัวเอง ซึ่งได้แก่ (1) การที่ต้องสอนมากทำให้พักผ่อนไม่พอเพียง (2) การมีโรคประจำตัว

ครูกลุ่มร้อยละ 16 ตอบว่าอุปสรรคนั้นมาจากทางโรงเรียนซึ่งได้แก่ (1) โรงเรียนไม่ให้ความสนใจหรือสนใจคนควาไว้ในห้องสมุดมากเท่าที่ควร (2) อุปกรณ์การสอนไม่เพียงพอ (3) ผู้บังคับบัญชาไม่ให้ความสนใจหรือสนับสนุนในความคิดเห็นหรือวิธีการใหม่ (4) มีเสียงรบกวนจากภายนอก เช่น เสียงรถบนคร่ เสียงเครื่องมืบ เป็นต้น

กลุ่มครูอีกร้อยละ 12 บอกว่ามีอุปสรรคทางด้านวิชาการ ซึ่งได้แก่ (1) ต้องสอนวิชาที่ไม่ได้เรียนมาโดยเฉพาะ (2) ต้องสอนหลายวิชา จึงเป็นปัญหาในการเตรียม (3) เมื่อมีปัญหาก็ไม่หาวิธีหรือวิธีการสอนที่ดีของแก้ปัญหาเอง จึงไม่แน่ใจว่าจะได้ผลหรือไม่เพียงใด

สำหรับปัญหาที่ครูประสบในการสอนวิชาสังคมศึกษานั้น ครูกลุ่มใหญ่คือร้อยละ 38 ตอบว่า เวลาเรียนน้อยไป ทำให้สอนเนื้อหาไม่ทันตามหลักสูตร ครูกลุ่มรองลงมาคือร้อยละ 20 มีปัญหาขาดอุปกรณ์การสอน ครูอีกร้อยละ 12 ตอบว่าขาดแคลนวิชาที่จะค้นคว้าเพิ่มเติม และจำนวนครูที่ใกล้เคียงคือร้อยละ 10 ประสบปัญหานักเรียนไม่เอาใจใส่วิชา

เกี่ยวกับความสนใจของครูในการปรับปรุงการสอนนั้น ครูกลุ่มใหญ่คือร้อยละ 74
ตอบว่ามีความสนใจและพยายามปรับปรุงการสอนเสมอ ครูกลุ่มรองลงมาคือร้อยละ 18 ตอบ
ว่ามีความสนใจแต่กระชั้นหรือรีบที่จะปรับปรุงการสอนให้ดีขึ้นอยู่เสมอ

3. ปัญหาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการสอนและกิจกรรมเสริมหลักสูตร

เกี่ยวกับกิจกรรมการสอนวิชาสังคมศึกษานี้ ครูกลุ่มใหญ่ที่สุดคือร้อยละ 80 จัดใ้
นักเรียนรวมรวมชาว ภาสชาว ภาพบุคคลสำคัญ ภาสสถานที่สำคัญ รองลงมาคือครูร้อยละ
66 ตอบว่าได้จัดใ้ให้นักเรียนฟังปาฐกถา ไ้วาที และการอภิปราย ครูร้อยละ 56 จัดทัศนศึกษา
ตามสถานที่ต่าง ๆ เช่น พิพิธภัณฑ์ ปุณมียสถาน และโบราณสถาน เป็นต้น ครูร้อยละ 50 จัด
ฉายภาพยนตร์ และภาพนิ่ง ครูร้อยละ 30 จัดนิทรรศการ หุ่น เวทีจำลอง ตลอดจนละคร
และอีกร้อยละ 28 จัดใ้มีการสะสมเงินเหรียญ ทุกตานานาชาติ และนศมภ์ เกี่ยวกับความ
ร่วมมือของนักเรียนในการวางโครงการเกี่ยวกับวัตถุประสงค์และการจัดกิจกรรมนั้น ครูกลุ่มใหญ่
คือร้อยละ 34 ใ้เปิดโอกาสใ้นักเรียนมีส่วนร่วมควบคุมครั้ง ครูกลุ่มใหญ่รองลงมาคือร้อยละ
15 ใ้เปิดโอกาสใ้นักเรียนใ้มีส่วนร่วมครั้งกล่าวควบคุมครั้ง และมีครูร้อยละ 16 ใ้เปิด
โอกาสใ้รวมเป็นบางครั้ง

ส่วนปัญหาที่ครูประสบจากการจัดกิจกรรมการสอนในห้องเรียนนั้น ปรากฏว่า
ครูกลุ่มใหญ่คือร้อยละ 40 ไม่มีปัญหาในการจัดกิจกรรมอย่างไ้เคย ครูกลุ่มใหญ่รองลงมาคือ
ร้อยละ 24 พบปัญหาว่าสภาพของห้องเรียนไม่อยู่ในลักษณะใ้จะจัดกิจกรรมใ้ กลุ่มรองลงมา
เป็นอันดับ 3 คือร้อยละ 12 เห็นว่ากิจกรรมแต่ละครั้งเป็นใ้รำคาญแก่ห้องข้างเคียง และ
มีครูอีกร้อยละ 10 นั้นประสบปัญหาใ้ว่านักเรียนไม่ชอบรวมกิจกรรม

ส่วนปัญหาที่ครูประสบในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรนั้น ปรากฏว่าครูกลุ่มใหญ่
คือร้อยละ 50 ไม่มีปัญหาจากการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเลย ครูกลุ่มใหญ่รองลงมาคือ
ร้อยละ 18 เห็นว่ากิจกรรมเสริมหลักสูตรเป็นการเพิ่มภาระใ้แก่ครูจนใ้เป็นผลเสียใ้
การสอนใ้ชั้น ครูอีกกลุ่มหนึ่งมีจำนวนร้อยละ 12 พบปัญหาว่านักเรียนไม่สนใจใ้กิจกรรม
ใ้จัด

4. ปัญหาเกี่ยวกับการใช้และการสร้างอุปกรณ์การสอน

ในท่านประโยชน์ของอุปกรณ์การสอน ครูกลุ่มใหญ่ที่สุดคือร้อยละ 60 เห็นว่าจะช่วยให้นักเรียนเข้าใจบทเรียนดีขึ้นมาก ครูกลุ่มรองลงมาคือร้อยละ 20 เห็นว่าอุปกรณ์การสอนช่วยให้นักเรียนเข้าใจบทเรียนที่ค่อนข้างยากจนพอ กลุ่มที่มีจำนวนร้อยละ 18 เห็นว่าช่วยให้นักเรียนเข้าใจบทเรียนที่ค่อนข้างเร็วเวลา เกี่ยวกับความจำเป็นของใช้อุปกรณ์การสอนและกิจกรรมมากน้อยเพียงไรนั้น ครูกลุ่มใหญ่คือร้อยละ 42 มีความเห็นว่าควรใช้เป็นบางครั้ง ครูกลุ่มใหญ่รองลงมาคือร้อยละ 24 เห็นว่ามีความจำเป็นต้องใช้ทุกครั้ง และครูกลุ่มเล็กที่สุดคือร้อยละ 10 เห็นว่าจำเป็นจะต้องใช้เสมอครั้ง

เกี่ยวกับชนิดอุปกรณ์การสอนที่ครูใช้นั้น ครูกลุ่มใหญ่คือร้อยละ 60 ใช้อุปกรณ์การสอนประเภทสิ่งพิมพ์ รองลงมาคือแบบครูร้อยละ 36 ใช้อุปกรณ์ประเภทวัสดุศิลปะหรือของลงมาจากครูกลุ่มที่ 3 ซึ่งมีร้อยละ 34 ใช้อุปกรณ์หลายประเภทคือ หิ้งใส่วิดีโอทัศนวัตถุทัศนวัตถุ สิ่งพิมพ์และวัสดุศิลปะ

อย่างไรก็ตามครูมีปัญหาเกี่ยวกับการสร้างอุปกรณ์อีก คือครูกลุ่มใหญ่ร้อยละ 30 มีความสนใจกับสิ่งรอบตัวและคิดที่จะนำมาเป็นอุปกรณ์เสมอ ครูกลุ่มรองลงมาคือร้อยละ 24 มีความคิดที่จะทำอุปกรณ์ง่าย ๆ ขึ้นใช้ หากแต่ไม่มีความสามารถในการประดิษฐ์เอง ครูกลุ่มร้อยละ 16 และร้อยละ 12 ไม่มีปัญหาเพราะมีความคุ้นเคยในการใช้อุปกรณ์เป็นอันมากที่สามารถทำอุปกรณ์อย่างง่าย ๆ ได้และทำโดยง่ายประหยัดตามลำดับ

5. ปัญหาเกี่ยวกับหนังสือแบบเรียนและหนังสืออ่านประกอบวิชาสังคมศึกษา

เกี่ยวกับปัญหาของหนังสือแบบเรียนวิชาสังคมศึกษานั้น ครูกลุ่มใหญ่ที่สุดคือร้อยละ 38 เขาค้นมี 2 กลุ่ม กลุ่มหนึ่งมีความคิดเห็นว่าเนื้อหาสั้นเกินไปจนไม่เข้าใจอีกกลุ่มหนึ่งเห็นว่าใช้ภาษาไม่รัดกุม ทำให้เข้าใจความหมายได้หลายอย่าง ครูกลุ่มรองลงมาคือร้อยละ 26 มี 2 กลุ่ม เช่นกัน กลุ่มหนึ่งเห็นว่าเนื้อหาบางตอนยังไม่ถูกต้องตามข้อเท็จจริง อีกกลุ่มหนึ่งเห็นว่าหนังสือแบบเรียนวิชาสังคมศึกษาไม่มีปัญหาใดที่ควรหาแก้ไข ครูกลุ่มร้อยละ 16 ซึ่งมีอยู่ 3 กลุ่มด้วยกัน มีความเห็นดังนี้ คือ เห็นว่ากระดาษเบา มีข้อความไม่ชัดเจน และไม่มีรูปภาพตามลำดับ นอกจากนี้ยังมีอีก 2 กลุ่มซึ่งมีจำนวนร้อยละ 10

เท่ากัน โดยกลุ่มหนึ่งมีความเห็นว่าเนื้อหาวิชายากเกินไป และอีกกลุ่มหนึ่งเห็นว่ารูปประกอบไม่เหมาะสม

เกี่ยวกับหนังสืออ่านประกอบการสอนวิชาสังคมศึกษานั้น ครูกลุ่มใหญ่คือร้อยละ 72 อ่านนิตยสาร วารสาร หนังสือพิมพ์ และบทความต่าง ๆ ครูกลุ่มรองลงมาคือร้อยละ 64 ซึ่งมีอยู่ 2 กลุ่ม กลุ่มหนึ่งใช้สารคดีเกี่ยวกับวิชาภูมิศาสตร์และประวัติศาสตร์ และอีกกลุ่มหนึ่งใช้เอกสารจากหน่วยราชการ กลุ่มรองลงมาคือร้อยละ 62 ใช้หนังสือประเภทประวัติบุคคลสำคัญ กลุ่มครูร้อยละ 56 ใช้สมุดภาพและแผนที่ และกลุ่มครูร้อยละ 54 ใช้หนังสือประชุมพงศาวดาร อีก 2 กลุ่มซึ่งมีจำนวนเท่ากันคือกลุ่มละร้อยละ 52 ใช้หนังสือประกอบการสอนวิชาสังคมศึกษาต่างประเภทกันออกไป คือ กลุ่มหนึ่งใช้นวนิยาย คำานานและนิทานพื้นเมือง ส่วนอีกกลุ่มหนึ่งใช้หนังสืออ้างอิง

6. ปัญหาเกี่ยวกับการวัดผลวิชาสังคมศึกษา

ในเรื่องความเข้าใจในความมุ่งหมายของการวัดผลนั้น ครูกลุ่มใหญ่คือร้อยละ 64 เข้าใจว่า เป็นการวัดผลการสอนของครู ครูกลุ่มใหญ่รองลงมาคือร้อยละ 62 และร้อยละ 60 เข้าใจว่ามุ่งหมายที่จะปรับปรุงการสอนให้ดีขึ้น กับวัดประสิทธิภาพของเด็กตามอัธยาศัย ครูกลุ่มร้อยละ 52 เข้าใจว่าเป็นการวัดความซนและความเข้าใจใส่ของเด็ก ครูอีกร้อยละ 44 และร้อยละ 26 มีความเข้าใจดังนี้คือ เพื่อเก็บคะแนนความระเบียบของโรงเรียน กับเพื่อวัดความแม่นยำในการจำความสำคัญ เกี่ยวกับวิธีการวัดผลวิชาสังคมศึกษาที่ครูใช้ก่อนนั้น ครูกลุ่มใหญ่ที่สุดคือร้อยละ 82 หากการวัดผลวิชาสังคมศึกษาโดยวิธีข้อทดสอบแบบปรนัยและอัตนัยขมกัน ครูกลุ่มใหญ่รองลงมาคือร้อยละ 52 ซึ่งมีอยู่ 2 กลุ่มด้วยกัน กลุ่มหนึ่งวัดผลด้วยการถามให้นักเรียนตอบปากเปล่าและอีกกลุ่มหนึ่งให้นักเรียนอภิปราย กลุ่มครูร้อยละ 46 มีวิธีวัดผลด้วยการให้นักเรียนทำบันทึกข้อ ร่องลงมาคือกลุ่มครูร้อยละ 42 ใช้ข้อทดสอบแบบปรนัยและอีกร้อยละ 38 ใช้ข้อทดสอบแบบอัตนัย นอกจากนี้ยังมีครูอีกร้อยละ 34 ที่มีวิธีวัดผลด้วยการรวบรวมผลงานที่นักเรียนได้รับมอบหมายเป็นคะแนน และอีกร้อยละ 22 คอบว่าให้นักเรียนทำหัตถ์จดสำคัญของเรื่องที่เรียนไว้ ความเห็นเกี่ยวกับข้อทดสอบที่ควรใช้ นั้น ครูกลุ่มใหญ่คือ

ร้อยละ 68 เห็นว่าควรใช้หอพักของนักศึกษาของตนเอง ครูกลุ่มรองลงมาคือร้อยละ 14 เห็นว่าควรใช้หอพักของที่คณะกรรมการโรงเรียนออก และครูกลุ่มรองลงมาคือร้อยละ 12 เห็นว่าควรเป็นหอพักของที่หัวหน้าสาขาวิชาออก ส่วนการกำหนดระยะเวลาเพื่อหอพักนั้น ครูกลุ่มใหญ่คือร้อยละ 24 เห็นว่าควรทดสอบเดือนละ 1 ครั้งเป็นอย่างน้อย ครูกลุ่มใหญ่รองลงมาคือร้อยละ 22 ในหอพักเมื่อจบมหัศจรรย์หนึ่ง ๆ ครูอีก 2 กลุ่ม มีจำนวนร้อยละ 18 มีความเห็นว่าควรทดสอบตามที่โรงเรียนกำหนดไว้ ก็ควรทดสอบตามที่ครูได้วางไว้ล่วงหน้าเป็นระยะยาว แต่กับครูอีกร้อยละ 10 เห็นว่าควรทดสอบทุกครั้งเมื่อสอนจบในแต่ละชั่วโมงอย่างไรก็ดี ครูก็ยังประสบปัญหาเรื่องการวัดผลอยู่ คือครูกลุ่มใหญ่ร้อยละ 18 ประสบปัญหาเรื่องการเงินที่จะนำมาทำแบบทดสอบ ปัญหาของครูกลุ่มรองลงมาซึ่งมีจำนวนร้อยละ 12 ไขว่คว้าความไม่แน่ใจว่าแบบทดสอบที่ใช้จะวัดผลได้จริง ครูกลุ่มที่มีจำนวนใกล้เคียงคือร้อยละ 10 นั้นมีปัญหาวางวิชาวัดผลจะอยู่ประเภทที่จะสร้างแบบทดสอบ ส่วนครูอีกร้อยละ 38 เป็นกลุ่มครูที่บอกว่าไม่ประสบปัญหาเกี่ยวกับการวัดผลแต่อย่างใด

7. ปัญหาเกี่ยวกับสถานที่ นรรมบาท และสิ่งอำนวยความสะดวกในโรงเรียน

เกี่ยวกับสิ่งดีโรงเรียนได้จัดไว้ของเสริมการเรียนวิชาสังคมศึกษานั้น ครูกลุ่มใหญ่ที่สุดคือร้อยละ 82 บอกว่าโรงเรียนจัดของสมค ครูกลุ่มใหญ่รองลงมาคือร้อยละ 48 บอกว่า โรงเรียนจัดให้มีชุมนุมสังคมศึกษา ครูกลุ่มร้อยละ 40 บอกว่าโรงเรียนจัดให้มีห้องเฉพาะวิชา ครูร้อยละ 26 บอกว่าโรงเรียนมีพิพิธภัณฑสถานศึกษา และอีกร้อยละ 22 บอกว่าโรงเรียนมีมุมหนังสือสังคมศึกษา

ส่วนรับความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับลักษณะของห้องเรียนที่เป็นอุปสรรคต่อการเรียนนั้น ครูกลุ่มใหญ่คือร้อยละ 40 คิดว่าลักษณะของห้องเรียนที่เป็นอุปสรรคต่อการเรียนคือการที่มีเสียงรบกวนมาก ครูกลุ่มใหญ่รองลงมาคือร้อยละ 36 เห็นว่าโต๊ะและเก้าอี้ที่มีลักษณะเคลื่อนย้ายลำบาก ไม่เหมาะที่จะจัดกิจกรรม ครูจำนวนร้อยละ 26 บอกว่าจำนวนนักเรียนในชั้นมีมากเกินไป

8. มีจุดเกี่ยวข้องกับนักเรียนที่เรียนวิชาสังคมศึกษาและบุปผกรของนักเรียน

เกี่ยวกับทัศนคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาสังคมศึกษา ครูกลุ่มใหญ่ที่สุดคือร้อยละ 60 เห็นว่า นักเรียนให้ความสนใจและเห็นความสำคัญต่อวิชาสังคมศึกษามากพอสมควร ครูกลุ่มรองลงมาคือร้อยละ 22 ตอบว่านักเรียนให้ความสนใจน้อย และเห็นความสำคัญของวิชาที่แค่นี้เพียงเล็กน้อย กลุ่มรองลงมาเป็นอันดับ 3 คือครูร้อยละ 12 ตอบว่านักเรียนให้ความสนใจและเห็นความสำคัญต่อวิชาสังคมศึกษามาก เกี่ยวกับปริมาณความสนใจของนักเรียนต่อวิชาสังคมศึกษานั้น ครูกลุ่มใหญ่คือร้อยละ 64 เห็นว่านักเรียนมีความสนใจในระดักร่างกลาง ครูที่เห็นว่านักเรียนมีความสนใจน้อยนั้นเป็นครูกลุ่มใหญ่รองลงมาซึ่งมีจำนวนเพียงร้อยละ 18 มีครูอีกร้อยละ 12 เห็นว่านักเรียนมีความสนใจมาก

เกี่ยวกับทัศนคติของวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนนั้น ครูกลุ่มใหญ่คือร้อยละ 54 เห็นว่านักเรียนมีความรู้ที่อยู่ในระดับใกล้เคียงกัน กลุ่มครูร้อยละ 22 ซึ่งเป็นจำนวนรองลงมา เห็นว่านักเรียนมีทัศนคติที่ถูกต้องกว่าระดับชั้นที่เรียน และกลุ่มครูอีกร้อยละ 16 เห็นว่านักเรียนมีความรู้ต่างกันไปมาก

เกี่ยวกับปัญหาของนักเรียนในขณะที่เรียนวิชาสังคมศึกษานั้น ครูกลุ่มใหญ่คือร้อยละ 66 รู้สึกว่านักเรียนขาดความคึกคักวิชาการ ครูกลุ่มใหญ่รองลงมาคือร้อยละ 30 เห็นว่าปัญหาอยู่ที่นักเรียนไม่ชอบเปิดหูเปิดตา กลุ่มครูร้อยละ 18 เห็นว่านักเรียนขาดความสนใจหรือความกระตือรือร้นในงาน กลุ่มครูอีกร้อยละ 14 รู้สึกว่านักเรียนไม่สามารถรับผิดชอบหน้าที่หรืองานที่ได้รับมอบหมาย และครูอีกกลุ่มหนึ่งมีจำนวนร้อยละ 10 เห็นว่านักเรียนมีความบกพร่องทางภาษาและควรพูด เรียบ สำเนียงแปร่ง ขาดความละเอียดละไมในการใช้คำและสำนวน

เกี่ยวกับลักษณะของนักเรียนที่มีข้อบกพร่องการเรียนวิชาสังคมศึกษาในทัศนะครูกลุ่มใหญ่ที่สุดคือร้อยละ 90 มีความเห็นว่านักเรียนควรมีความสามารถในการคิดได้อย่างมีเหตุผล รองลงมาคือร้อยละ 82 เห็นว่านักเรียนจะต้องชอบค้นคว้าเกี่ยวกับความจริงต่าง ๆ กลุ่มครูที่มีจำนวนร้อยละ 48 ตอบว่านักเรียนไม่จำเป็นต้องมีสติปัญญาเฉียบแหลม แต่ต้องรู้จักค้นคว้าหาความรู้ กลุ่มครูร้อยละ 44 ตอบว่านักเรียนต้องมีจินตนาการกว้างขวาง ส่วนกลุ่มครูที่มีจำนวนร้อยละ 38

ตอบว่า นักเรียนจะต้องมีความสามารถในการอ่านได้รวดเร็ว กลุ่มครูที่มีจำนวนโศกเศิบง
กัน อีก 2 กลุ่ม คือ ร้อยละ 56 กับร้อยละ 52 ตอบว่า ต้องมีความสามารถในการใช้ภาษา
เป็นอย่างดี ก็เห็นว่าต้องมีความสามารถในการท่องจำจึงจะเรียนวิชาสังคมศึกษาได้

เกี่ยวกับประสิทธิภาพของนักเรียนต่อการจัดกิจกรรมและการใช้อุปกรณ์ ครูร้อยละ 50
ตอบว่านักเรียนมีความกระตือรือร้นตอบชเรียนดีเยี่ยม แต่ก็ยังมีครูร้อยละ 30 ที่ตอบว่า ผลการ
เรียนของนักเรียนไม่ดีขึ้นมากนัก

เกี่ยวกับผู้ปกครองนักเรียนนั้น ครูกลุ่มใหญ่คือร้อยละ 90 มีความเห็นว่าผู้ปกครอง
นักเรียนไม่ให้ความสนใจหรือเอาใจใส่ต่อการเรียนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนเท่าใดนัก แต่
ครูกลุ่มรองลงมา คือ ร้อยละ 26 เห็นว่าผู้ปกครองนักเรียนให้ความสนใจและเอาใจใส่ต่อการ
เรียนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนที่ ครูกลุ่มร้อยละ 16 เห็นว่าผู้ปกครองนักเรียนไม่ให้ความ
สนใจและไม่เอาใจใส่เลย

9. ปัญหาจากฝ่ายบริหาร และบุคลากรของโรงเรียน

ครูร้อยละ 80 เห็นว่าผู้บังคับบัญชามีให้การสนับสนุนวิชาสังคมศึกษาเข้า ๆ กับวิชา
อื่น ครูร้อยละ 14 ตอบว่าผู้บังคับบัญชามีให้การสนับสนุนวิชานี้น้อยกว่าวิชาอื่น เกี่ยวกับการ
เพิ่มทุนความรู้ของครูนั้น ครูกลุ่มใหญ่คือร้อยละ 80 ตอบว่าผู้บังคับบัญชามีจัดหาจัดให้มีหนังสือซึ่ง
มีหนังสือกลางทางวิชาการต่าง ๆ มากพอ ครูกลุ่มรองลงมาคือร้อยละ 74 นอกว่าสนับสนุน
ในความรู้ไปรับการอบรมเพิ่มเติม ครูกลุ่มร้อยละ 44 ตอบว่าเชิญวิทยากรมาปรากฏการณ์บ้าง
และมีครูร้อยละ 32 ญู 2 กลุ่ม ๆ หนึ่ง นอกว่าผู้บังคับบัญชามีจัดให้มีการแลกเปลี่ยนปัญหา
ระหว่างครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษา และอีกกลุ่มหนึ่งนอกว่าสนับสนุนให้ไปเรียนต่อถึงในต่างประเทศ

ในเรื่องที่ผู้บังคับบัญชามีความเข้าใจในทวิครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษามากน้อยเพียง
ใดนั้น ครูกลุ่มใหญ่ร้อยละ 76 ตอบว่าผู้บังคับบัญชามีเข้าใจในทวิครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษา
ครูที่ตอบว่าผู้บังคับบัญชามีความเข้าใจที่มากได้แก่กลุ่มครูร้อยละ 8 ซึ่งมีจำนวนเท่ากับมีครู

ที่พบว่า ผู้บังคับบัญชามีความเข้าใจในตัวครูผู้สอนซึ่งมีความชำนาญมาก เกี่ยวกับความสนับ
 สนุนจากผู้บังคับบัญชาในเรื่องวิธีสอนและการใช้อุปกรณ์การสอนใหม่ ๆ นั้น ครูกลุ่มใหญ่คือ
 ร้อยละ 66 ตอบว่าได้รับความสนับสนุนพอสมควร ครูกลุ่มใหญ่รองลงมาคือร้อยละ 14
 ตอบว่าได้รับความสนับสนุนเป็นอย่างมาก ครูร้อยละ 12 และเป็นครูกลุ่มเล็กที่สุดบอกว่า
 ไม่ได้รับความสนับสนุน แต่ก็ไม่ได้รับการศึกษา

ในเรื่องผู้บริหารจัดประชุมในภาคนี้ในแง่ครูเกี่ยวกับการสอนหรือไม่นั้น ครูในความเห็น
 ก้ำกึ่งกัน คือ กลุ่มหนึ่งมีจำนวนร้อยละ 46 ตอบว่าไม่จัด และอีกกลุ่มหนึ่งมีจำนวนร้อยละ
 34 ตอบว่าจัด ในเรื่องระยะเวลาที่ครูต้องการให้มีการอบรมครูและนิเทศการศึกษานั้น ครู
 กลุ่มใหญ่คือร้อยละ 36 ต้องการให้มีการอบรมครูและนิเทศการศึกษาพอสมควร ครูกลุ่มรอง
 ลงมาคือร้อยละ 28 ต้องการให้มีไม่พอ ครูกลุ่มเล็กที่สุดคือร้อยละ 10 ต้องการให้มีนาน
 ครึ่ง หนึ่ง ครูกลุ่มใหญ่คือร้อยละ 40 ต้องการให้ความช่วยเหลือด้านเนื้อหาเป็นการเพิ่ม
 เติม ครูกลุ่มใหญ่รองลงมา 2 กลุ่ม ๆ ละร้อยละ 34 เขากันต้องการให้ช่วยเหลือด้านการ
 ปรับปรุงการสอน ทั้งต้องการความช่วยเหลือในเรื่องการให้ และการสร้างอุปกรณ์การสอน
 ครูที่ต้องการให้ช่วยเหลือเกี่ยวกับวิธีการสร้างและการใช้แบบฝึกหัดได้แก่กลุ่มครูร้อยละ 16

เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนนั้น ครูร้อยละ 64 ตอบว่าครูและ
 นักเรียนมีความใกล้ชิดกันดีพอใช้ ครูร้อยละ 12 บอกว่าครูและนักเรียนไม่ใกล้ชิดกันขอ
 พากันพักผ่อนและเรียนไปคนพินาศ ส่วนที่บอกว่าครูกับนักเรียนมีความใกล้ชิดกันมากนั้นได้แก่
 ครูร้อยละ 10

เกี่ยวกับทัศนคติของครูวิชาอื่นต่อครูซึ่งมีความชำนาญนั้น ครูกลุ่มใหญ่คือร้อยละ 76
 รู้สึกว่าครูที่สอนวิชาอื่นมีทัศนคติที่ดีพอสมควรต่อครูวิชาซึ่งมีความชำนาญ คือให้ความสนใจเช่นเดียวกับ
 ที่ให้แก่ครูที่สอนวิชาอื่น ครูกลุ่มรองลงมาคือร้อยละ 8 มีความรู้สึกว่าการสอนวิชาอื่นให้
 ความแก่ของครูสอนวิชาซึ่งมีความชำนาญ ส่วนการได้รับความร่วมมือจากเพื่อนครูนั้น ครูร้อยละ
 50 ได้รับความร่วมมือในการทำงานจากเพื่อนครูอยู่ในเกณฑ์พอใช้ รองลงมาคือครูร้อยละ
 36 ตอบว่าเพื่อนครูให้ความร่วมมือในการทำงานเป็นอย่างดี ส่วนครูที่บอกว่าไม่ได้รับ
 ความร่วมมือจากเพื่อนครูเลยนั้น เป็นครูกลุ่มเล็กที่สุดคือร้อยละ 8

ภาคที่ 3 พิเศษของครูเกี่ยวกับการสอนวิชาสังคมศึกษา

ในเรื่องการกำหนดวัตถุประสงค์ในการสอนแต่ละครั้งนั้นครูกลุ่มใหญ่ที่สุดคือร้อยละ 58 มีความเห็นว่าเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง กลุ่มรองลงมาคือร้อยละ 32 มีความเห็นว่าเป็นความจำเป็นแต่ไม่คงกำหนดทุกครั้ง ส่วนครูกลุ่มเล็กที่สุด คือร้อยละ 6 มีความเห็นว่าควรกำหนด วัตถุประสงค์เฉพาะบทเรียนที่มีความสำคัญและต้องการ เน้นเป็นพิเศษ แต่ก็ไม่มีความเห็นใดเลยที่มีความเห็นว่าไม่จำเป็นต้องกำหนดวัตถุประสงค์ในการสอนเลย

ครูร้อยละ 86 ใ้คนสอนวิชาในหมวดสังคมศึกษาออกเป็นรายวิชา เช่น ในชั่วโมงภูมิศาสตร์ก็สอนภูมิศาสตร์ ในชั่วโมงประวัติศาสตร์ก็สอนประวัติศาสตร์ เป็นต้น มีครูผู้ใหญ่อีกร้อยละ 10 ที่ไม่สอนแบบแยกวิชา

ถ้าพร้อมเวลาสักครู่คิดว่าจะสอนวิชาสังคมศึกษาใดดีที่สุดนั้น ครูกลุ่มใหญ่คือร้อยละ 54 คิดว่าจะสอนเวลาอะไรก็ได้ ครูกลุ่มรองลงมาคือร้อยละ 34 คิดว่าเวลาเช้าเป็นเวลาที่จะสอนวิชาสังคมศึกษาได้ดีที่สุด ส่วนครูที่ตอบว่าเวลาบ่ายเป็นเวลาที่ดีกว่าก็ที่สุด มีจำนวนน้อยที่สุด คือร้อยละ 10

เกี่ยวกับอุปสรรคที่ทำให้สอนวิชาสังคมศึกษาไม่ได้ดีนั้น ครูกลุ่มใหญ่คือร้อยละ 54 ตอบว่ามีความลำบากในงานที่ได้รับมอบหมาย เช่น ต้องสอนมากชั่วโมงเกินไป สอนแผนมอช ๆ และมีงานพิเศษมาก รองลงมาคือครูร้อยละ 22 ไม่ได้รับคำวิจารณ์ที่จะช่วยให้การสอนดีขึ้น

ในคำถามความเข้าใจของครูเกี่ยวกับการปรับปรุงการสอน วารสารและคู่มือครูนั้น ครูกลุ่มใหญ่ที่สุดคือร้อยละ 60 มีความเข้าใจดีตลอดเกี่ยวกับเรื่องเหล่านี้ ครูกลุ่มรองลงมาคือร้อยละ 28 ตอบว่ามีความเข้าใจบ้างเป็นบางเรื่อง

เกี่ยวกับการปฏิบัติของครูสังคมศึกษาหลังจากที่ได้รับมอบหมายงานจากผู้นับบัญชาแล้วนั้น ครูกลุ่มใหญ่ที่สุดคือร้อยละ 74 ตอบว่าได้ศึกษานวัตกรรมการและแบบเรียนเพื่อเตรียมการสอนทั้งระยะสั้นและระยะยาว ครูกลุ่มรองลงมาคือร้อยละ 60 ตอบว่าหลังจาก

ที่ได้รับมอบหมายแล้วก็ได้ลดความเข้มแข็งจากแหล่งวิชาต่าง ๆ มีครูผู้รอบละ 16 ที่ตอบว่า เมื่อได้รับมอบหมายงานแล้วก็ขอคำแนะนำจากครูที่สอนอยู่ก่อนมาดำเนินการสอนต่อไป

เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการจัดและปกครองชั้นกับการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษานั้น ครูกลุ่มใหญ่ที่สุดคือร้อยละ 72 เห็นว่ามีความเกี่ยวข้องกันมาก ครูที่เห็นว่ามีความเกี่ยวข้องกันบ้างในบางกรณีคือร้อยละ 16 ส่วนครูที่เห็นว่าการจัดและการปกครองชั้นกับการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาไม่มีความเกี่ยวข้องกันแต่อย่างใดแก่ครูกลุ่มเล็กที่สุดคือร้อยละ 10 เกี่ยวกับข้อของการจัดและปกครองชั้นที่มีการสอนวิชาสังคมศึกษานั้น ครูกลุ่มใหญ่ที่สุดคือร้อยละ 56 เห็นว่าจะทำให้ครูสามารถจัดความประพฤติที่ถูกต้องและไม่เป็นระเบียบเรียบร้อยจะทำให้การสอนดำเนินไปได้ดี ครูกลุ่มใหญ่อีกสองกลุ่มคือร้อยละ 30 มีความเห็นว่าจะช่วยให้นักเรียนสามารถวางตัวได้ถูกต้องและเหมาะสมในเวลาสอน ครูกลุ่มรองลงมาเป็นอันดับ 3 คือครูร้อยละ 46 ตอบว่า การจัดและการปกครองชั้นที่ดีจะทำให้ครูสามารถกำหนดนโยบายที่จะควบคุมและปกครองนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพโดยได้ ส่วนครูกลุ่มเล็กที่สุดคือร้อยละ 30 มีความคิดเห็นว่าเป็นการช่วยให้นักเรียนที่ปรับตัวไม่ได้สามารถเข้าร่วมทำงานกับคนอื่นได้

ภาคที่ 4 ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุง

หลักสูตรและประมวลการสอนเป็นสิ่งที่มีครูสังคมศึกษาร้อยละ 36 เห็นว่าควรปรับปรุงเป็นอันดับ 1 ส่วนครูกลุ่มใหญ่ที่สุดคือร้อยละ 44 เห็นว่าควรปรับปรุงหนังสือแบบเรียน เป็นอันดับ 2 และอีกกลุ่มหนึ่งมีครูร้อยละ 32 เห็นว่าควรปรับปรุงวิธีสอนเป็นอันดับ 3

สำหรับหลักสูตรและประมวลการสอนนั้น มีครูที่เห็นว่าควรปรับปรุงเป็นอันดับ 1 อยู่ร้อยละ 36 มีครูร้อยละ 8 เห็นว่าควรปรับปรุงเป็นอันดับ 2 และอีกร้อยละ 12 เห็นว่าควรปรับปรุงเป็นอันดับ 3

สำหรับหนังสือแบบเรียน มีครูร้อยละ 16 เห็นว่าควรปรับปรุงเป็นอันดับ 1 ร้อยละ 44 เห็นว่าควรปรับปรุงเป็นอันดับ 2 และที่เห็นว่าควรปรับปรุงเป็นอันดับ 3 มีเพียงร้อยละ 2

สำหรับอุปกรณ์การสอน มีครูเพียงร้อยละ 8 เห็นว่าควรปรับปรุงเป็นอันดับ 1 ร้อยละ 10 เห็นว่าควรปรับปรุงเป็นอันดับ 2 และร้อยละ 18 เห็นว่าควรปรับปรุงเป็นอันดับ 3

สำหรับหนังสืออ่านประกอบ ไม่มีครูคนใดเลยที่ตอบว่าควรปรับปรุงเป็นอันดับ 1 และมีครูร้อยละ 6 และร้อยละ 8 ที่เห็นว่าการปรับปรุงเป็นอันดับ 2 และอันดับ 3 ตามลำดับ

สำหรับวิธีสอน มีครูที่เห็นว่าการปรับปรุงเป็นอันดับ 1 อยู่ร้อยละ 8 ร้อยละ 4 เห็นว่าการปรับปรุงเป็นอันดับ 2 และที่เห็นว่าการปรับปรุงเป็นอันดับ 3 มีถึง ร้อยละ 32

สำหรับการจัดห้องเรียนและห้องสังคมศึกษานั้น มีครูที่เห็นว่าการปรับปรุงเป็นอันดับ 1 อยู่ร้อยละ 8 ร้อยละ 12 เห็นว่าการปรับปรุงเป็นอันดับ 2 และที่เห็นว่าการปรับปรุงเป็นอันดับ 3 ก็มีอยู่เพียงร้อยละ 2 เท่านั้น

สำหรับสิ่งที่ครูคิดว่าควรปรับปรุงเป็นอันดับแรกนั้น มีครูที่คิดว่าควรปรับปรุงหลักสูตรและประมวลการสอนมากเป็นอันดับ 1 อยู่ร้อยละ 36 มีครูที่คิดว่าควรปรับปรุงหนังสือแบบเรียนเป็นอันดับ 1 อยู่ร้อยละ 16 และยังมีอีก 3 กลุ่ม แต่ละกลุ่มมีร้อยละ 8 ที่คิดว่าควรปรับปรุงอุปกรณ์การสอน วิธีสอน และการจัดของเรียน เป็นอันดับ 1

ในการปรับปรุงวิชาสังคมศึกษานั้น ครูมีอุปสรรคบางประการ เช่น ครูกลุ่มใหญ่ที่สุดคือร้อยละ 22 มีความเห็นว่าอุปสรรคในการปรับปรุงการสอนสังคมศึกษาอยู่ที่การไม่สามารถได้กลิ่นเขาน้ำผึ้งไว้ ครูกลุ่มใหญ่รองลงมาคือร้อยละ 18 มีความเห็นว่าอุปสรรคอยู่ที่ได้รับการฝึกฝนก่อนสอนไม่เพียงพอที่จะเป็นรากฐานของความเจริญในอาชีพ ครูกลุ่มใหญ่ถึงคือร้อยละ 16 มีความเห็นว่าไม่ได้รับความช่วยเหลือจากศึกษานิเทศก์เพียงพอ

2. สิ่งที่ค้นพบเกี่ยวกับการเรียนวิชาสังคมศึกษา

ภาคที่ 1 ข้อความทั่วไปเกี่ยวกับตัวนักเรียน

จำนวนนักเรียนกลุ่มใหญ่ที่สุดที่ตอบแบบสอบถามครั้งนี้เป็นนักเรียนแผนกวิทยาศาสตร์ และแผนกศิลป์ในโรงเรียนชาย ร้อยละ 45.60 กลุ่มรองลงมาคือร้อยละ 41.90 ใคนักเรียน แผนกวิทยาศาสตร์ แผนกศิลป์ และแผนกทั่วไปในโรงเรียนหญิง ส่วนกลุ่มอเล็กที่สุด

ไคน์นักเรียนแบบกวีภาษาครุ และแบบกวีอยู่ในโรงเรียนสหศึกษาซึ่งมีเพียงร้อยละ 12.46

นักเรียนกลุ่มใหญ่คือร้อยละ 49.84 มีอายุระหว่าง 18-20 ปี กลุ่มรองลงมาคือ ร้อยละ 43.14 มีอายุระหว่าง 15-17 ปี ส่วนกลุ่มเล็กที่สุดคือร้อยละ 0.93 นั้นมีอายุมากกว่า 20 ปี

นักเรียนกลุ่มใหญ่คือร้อยละ 64.33 คิดว่าวิชาสังคมศึกษาเป็นวิชาที่น่าสนใจ กลุ่มรองลงมาคือร้อยละ 59.66 คิดว่าเป็นวิชาที่มีประโยชน์ต่อความเป็นอยู่ในชีวิตประจำวัน ของนักเรียน กลุ่มนักเรียนที่รองลงมาเป็นอันดับ 3 คือมีเพียงร้อยละ 9.35 มีความคิดเห็น แตกต่างจาก 2 อันดับที่ยกมา คือคิดว่าวิชาสังคมศึกษาเป็นวิชาที่น่ารำคาญ นักเรียนกลุ่มเล็ก ที่สุดคือร้อยละ 1.40 คิดว่าเป็นวิชาที่ช่วยแก้ไขไม่ให้เกิดประวัติศาสตร์ซ้ำรอย วิชาในหมวด สังคมศึกษาที่นักเรียนกลุ่มใหญ่คือร้อยละ 43.61 ชอบมากที่สุดคือแก่นวิชาประวัติศาสตร์ ส่วน วิชาหน้าที่พลเมืองเป็นวิชาที่นักเรียนกลุ่มใหญ่เช่นกันคือร้อยละ 45.02 ชอบน้อยที่สุด เกี่ยวกับ ศาสนาที่นักเรียนไม่ชอบวิชาสังคมศึกษานั้นมีนักเรียนร้อยละ 31.78 นอกเหนือจากเพราะ ชอบไม่คลั่งคลั่งน้อย กลุ่มรองลงมาคือร้อยละ 20.72 คอมาว่าไม่ชอบเพราะวิธีสอนของครูไม่ น่าสนใจ

ภาคที่ 2 เกี่ยวกับปัญหาการเรียนวิชาสังคมศึกษา

1. เกี่ยวกับสถานที่ บรรยากาศ และสิ่งอำนวยความสะดวก

นักเรียนกลุ่มใหญ่คือร้อยละ 77.26 คอมาว่าโรงเรียนมีสิ่งอำนวยความสะดวกการเรียน วิชาสังคมศึกษา คือ ห้องสมุด รองลงมาคือกลุ่มนักเรียนร้อยละ 51.87 คอมาว่าโรงเรียนมี ห้องสังคมศึกษา ส่วนนักเรียนที่คอมาว่าโรงเรียนมีสิ่งอำนวยความสะดวกการเรียนทุกอย่างนั้นทั้งแก่ ห้องสมุด ห้องสังคมศึกษา สโมสรกีฬาประวัติศาสตร์ และแผนกหนังสือสังคมศึกษานั้นแม้จะเป็น นักเรียนกลุ่มเล็กที่สุดก็มีถึงร้อยละ 9.03 นักเรียนกลุ่มใหญ่คือร้อยละ 49.84 คิดว่าสภาพ ของห้องเรียนมีขดคอการเรียนวิชาสังคมศึกษามาก นักเรียนที่เห็นว่าสภาพของห้องเรียนมี ขดคอการเรียนวิชาสังคมศึกษาข้างนั้น มีจำนวนร้อยละ 39.10 นักเรียนกลุ่มใหญ่ที่สุดคือร้อยละ 56.39 คอมาว่าโรงเรียนมีปริมาณหนังสือและเอกสารเพื่อใช้ในการค้นคว้าในระดับปานกลาง

มีนักเรียนร้อยละ 22.59 บอกว่านักเรียนมีหนังสือและเอกสารมาก และอีกร้อยละ 20.25 บอกว่าโรงเรียนซึ่งเช่าบ้านแกเลียงเล็กน้อย นักเรียนกลุ่มใหญ่คือร้อยละ 68.07 ทบว่า คนศึกษาระดับอุดมศึกษาเพิ่มเติมจากหนังสือพิมพ์ เอกสาร และวารสาร กลุ่มรองลงมา คือ ร้อยละ 51.87 ศึกษาเพิ่มเติมจากวิทยุ หรือ โทรทัศน์ และนักเรียนอีกร้อยละ 50.47 บอกว่ามาจากหนังสือและวิทยุบางรายการ

2. เกี่ยวกับกิจกรรมการ เรียนและกิจกรรมเสริมหลักสูตร

นักเรียนกลุ่มใหญ่คือร้อยละ 50.47 ทบว่าได้รับคำแนะนำจากครูบ้างเป็น บางครั้งในการศึกษาหาความรู้ประจำวัน ส่วนที่ได้รับคำแนะนำเสมอมีจำนวนร้อยละ 27.88 และนักเรียนอีกร้อยละ 16.82 ทบว่าได้รับคำแนะนำบ่อยครั้ง

นักเรียนกลุ่มใหญ่คือร้อยละ 59.66 ทบว่ามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม และอีกร้อยละ 40.34 ทบว่าไม่เคยมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมเลย ถ้ามีความ คิดเห็นในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้น นักเรียนกลุ่มใหญ่คือร้อยละ 78.35 แสดงความ คิดเห็นว่าการที่มีส่วนร่วมช่วยให้นักเรียนมีความเข้าใจและจำได้มากขึ้น นักเรียนร้อย ละ 58.10 บอกว่าทำให้เกิดความสนใจและตั้งใจเรียน นักเรียนส่วนใหญ่คือร้อยละ 39.10 ทบว่าเคยร่วมจัดกิจกรรมประกอบการเรียนวิชาซึ่งคนศึกษาโดยการไปศึกษา นอกสถานที่ นักเรียนร้อยละ 31.15 ทบว่าเคยทำสมมุติภาพ และนักเรียนอีกร้อยละ 25.86 ทบว่าทำการรวบรวมข่าว ภาพข่าว ภาพบุคคลสำคัญ ภาพสถานที่สำคัญ และมี นักเรียนเพียงร้อยละ 11.53 ที่เข้าร่วมกิจกรรมในชุมนุมซึ่งคนศึกษา นักเรียนกลุ่มใหญ่ คือร้อยละ 53.93 ทบว่ากิจกรรมส่วนใหญ่ที่ดูให้นักเรียนทำบ่อยครั้งที่ดูโทรทัศน์แก่การฉาย งาน กลุ่มรอง ๆ ลงมาทบว่ากิจกรรมที่ครูจัดบ่อยที่สุดคือดูโทรทัศน์การฉาย ภาพยนตร์ และศึกษานอกสถานที่ นักเรียนกลุ่มใหญ่คือร้อยละ 48.75 ทบว่ากิจกรรม เสริมหลักสูตรที่จัดขึ้นในโรงเรียนคือชุมนุมซึ่งคนศึกษา ที่รองลงมาคือร้อยละ 22.59 ทบ ว่ากิจกรรมเสริมหลักสูตรคือชุมนุมภาษาไทย กลุ่มรองลงมาคือนักเรียนร้อยละ 17.45 ทบว่าโรงเรียนจัดชุมนุมกีฬาและไอวาลี

3. เกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา

นักเรียนกลุ่มใหญ่คือร้อยละ 33.49 มีความรู้สึกสนุกสนานขณะเรียนวิชาสังคมศึกษา นักเรียนกลุ่มรองลงมาคือร้อยละ 18.85 บอกว่ารู้สึกเข้าใจบทเรียนเป็นอย่างดี และอีกร้อยละ 14.80 บอกว่ารู้สึกเบื่อหน่าย

นักเรียนกลุ่มใหญ่คือร้อยละ 45.33 ตอบว่าในการสอนครูใช้แบบเรียนที่โรงเรียนกำหนด และวัสดุการสอนอื่น ๆ ที่เห็นว่าเหมาะสมกับนักเรียนในชั้นเรียน นักเรียนกลุ่มรองลงมาคือร้อยละ 30.84 ตอบว่าครูมักนำวัสดุการสอนจากที่อื่นมาสอนมากกว่าใช้แบบเรียนที่กำหนดไว้ และอีกร้อยละ 16.36 ตอบว่าครูใช้แบบเรียนที่กำหนดไว้ นักเรียนกลุ่มใหญ่คือร้อยละ 79.28 มีความเห็นว่าครูวิชาสังคมศึกษาได้สอนวิชาที่มีสัมพันธ์กับวิชาอื่นเป็นบางครั้ง นักเรียนกลุ่มรองลงมาคือร้อยละ 11.84 ตอบว่าครูสอนวิชาสังคมศึกษาที่มีสัมพันธ์กับวิชาอื่นทุกครั้ง ครูอีกกลุ่มหนึ่งแม้ว่าจะเป็นกลุ่มเล็กที่สุด แต่ก็มีจำนวนร้อยละ 9.19 ตอบว่า ครูไม่ได้อสอนวิชาสังคมศึกษาที่มีสัมพันธ์กับวิชาอื่นเลย

4. เกี่ยวกับอุปกรณ์การสอน

นักเรียนกลุ่มใหญ่คือร้อยละ 45.62 ตอบว่าครูใช้อุปกรณ์บ้างเป็นบางครั้ง กลุ่มรองลงมาคือร้อยละ 31.00 ตอบว่าครูใช้อุปกรณ์การสอนบ่อยครั้ง ส่วนนักเรียนที่ตอบว่าครูใช้อุปกรณ์การสอนทุกครั้งมีร้อยละ 19.94 นักเรียนกลุ่มใหญ่คือร้อยละ 73.05 ตอบว่าการใช้ครูใช้อุปกรณ์การสอนทำให้เด็กเรียนรู้อีกความเพลิดเพลินใจขึ้น กลุ่มรองลงมาคือร้อยละ 69.00 ตอบว่าทำให้เข้าใจบทเรียนดีขึ้นมาก และนักเรียนอีกร้อยละ 13.24 ตอบว่าทำให้เข้าใจบทเรียนดีขึ้นบ้าง นักเรียนกลุ่มใหญ่คือร้อยละ 78.19 ตอบว่าอุปกรณ์การสอนที่นักเรียนรู้สึกว่าครูชอบใช้มากที่สุด คือ แบบฝึกหัด รองลงมาคือร้อยละ 11.84 ตอบว่าครูชอบใช้รูปเล่มเป็นอุปกรณ์มากที่สุด นักเรียนกลุ่มใหญ่คือร้อยละ 58.10 ต้องการให้ครูใช้อุปกรณ์การสอนทุกครั้ง กลุ่มรองลงมาคือร้อยละ 23.36 ต้องการให้ครูใช้อุปกรณ์การสอนบ้างเป็นบางครั้ง ส่วนนักเรียนอีกต้องการให้ครูใช้บ่อยครั้งนั้นมีเพียงร้อยละ 16.04

ภาคที่ 3 สัมพันธ์เกี่ยวกับการเรียนวิชาสังคมศึกษา

1. เกี่ยวกับการเรียนการสอน

นักเรียนกลุ่มใหญ่คือร้อยละ 56.39 ชอบวิชาสังคมศึกษาในระดัปลานกลาง นักเรียนที่ชอบและไม่ชอบเท่ากันมีร้อยละ 22.43 อีกร้อยละ 14.95 ชอบว่าชอบวิชาสังคมศึกษามาก

นักเรียนกลุ่มใหญ่คือร้อยละ 46.57 ชอบว่าครูสังคมศึกษามีความรู้ดี รองลงมาคือร้อยละ 34.39 ชอบว่าครูสอนวิชาสังคมศึกษามีวิธีสอนดี อีกร้อยละ 15.11 ชอบว่าวิธีสอนของครูไม่น่าสนใจ ส่วนจำนวนที่พอใจคือ ร้อยละ 14.17 ชอบว่าครูมีบุคลิกดีด้วย

เกี่ยวกับลักษณะของครูสังคมศึกษา นักเรียนกลุ่มใหญ่คือร้อยละ 55.92 คิดว่าครูสังคมศึกษาควรเป็นคนทันสมัยและมีความรู้กว้างขวางรองลงมาคือร้อยละ 24.92 คิดว่าควรเป็นคนมีระเบียบและซื่อสัตย์ อีกร้อยละ 20.56 คิดว่าควรเลือกครูที่มีความรู้ดี และนักเรียนกลุ่มร้อยละ 11.37 คิดว่าควรเลือกครูที่มีบุคลิกดีด้วย

นักเรียนกลุ่มใหญ่คือร้อยละ 52.34 คิดว่าเวลาที่เรียนวิชาสังคมศึกษาได้ดีที่สุดคือเวลาเช้า นักเรียนที่คิดว่าเป็นเวลาใดก็ได้มีร้อยละ 36.45 ส่วนนักเรียนอีกร้อยละ 11.37 ซึ่งเป็นกลุ่มเล็กที่สุดชอบมากในการเรียนสังคมศึกษาในตอนบ่าย นักเรียนกลุ่มใหญ่คือร้อยละ 48.29 เห็นว่าจำนวนชั่วโมงที่กำหนดให้เรียนวิชาสังคมศึกษานี้เหมาะสมมากกับเนื้อหาวิชาแล้ว กลุ่มรองลงมาคือร้อยละ 24.77 ชอบมีอีกชั่วโมงเรียนในหอเรียนกับเนื้อหาวิชา และยังมีอีกร้อยละ 19.47 ที่บอกว่าจะเรียนวิชานี้น้อยไป

เรื่องการศึกษาการให้ความรู้เพิ่มเติม นักเรียนกลุ่มใหญ่คือร้อยละ 39.10 คิดว่าคนไม่รู้อะไรของการเจริญวิทยาการ เพราะครูไม่เลมเรียนมา กลุ่มรองลงมาคือร้อยละ 25.08 คิดว่าควรเรียนพิเศษครั้ง อีกร้อยละ 24.30 เห็นว่าควรเรียนพิเศษครั้ง

2. เกี่ยวกับหนังสือแบบเรียนวิชาสังคมศึกษา

นักเรียนกลุ่มใหญ่ที่สุดคือร้อยละ 45.79 คิดว่าแบบเรียนวิชาสังคมศึกษามีทั้งภาษาไทยและอังกฤษ ทำให้เข้าใจความหมายได้หลายอย่าง รองลงมาได้แก่นักเรียนร้อยละ 26.79

และ 26.64 ที่เห็นว่าเนื้อหาแบบเรียนยากเกินไป และเขียนไว้น่าสนใจไม่เข้าใจ
 ความสำคัญ ส่วนที่คิดว่าเนื้อหาบางตอนไม่ถูกต้องความข้อเท็จจริงอยู่ร้อยละ 23.05 สำหรับ
 หนังสือที่นักเรียนใช้ตามประกอบวิชาสังคมศึกษานั้น นักเรียนกลุ่มใหญ่ร้อยละ 56.39 ตอบ
 ว่าไ้แก่นักยศาร วารสาร และหนังสือพิมพ์ รองลงมาคือร้อยละ 46.88 ใช้แบบเรียนวิชา
 สังคมศึกษาเล่มอื่นนอกเหนือจากเล่มที่ใช้เป็นประจำ นักเรียนร้อยละ 42.99 อ่านข่าวประวัติด
 มุขลอสสำคัญ มีนักเรียนร้อยละ 36.76 ใช้หนังสือสารคดีเกี่ยวกับวิชาภูมิศาสตร์และ
 ประวัติศาสตร์ และอีกร้อยละ 25.08 อ่านตำราและนิพนธ์ในเมืองต่าง ๆ

3. เกี่ยวกับการวัดผลการเรียนวิชาสังคมศึกษา

นักเรียนกลุ่มใหญ่ร้อยละ 39.10 ตอบว่าครูวัดผลด้วยการเก็บคะแนนจากการ
 สอบทุกครั้ง รองลงมาคือร้อยละ 16.82 ตอบว่าครูวัดผลตามแบบรวมกัน คือ เก็บคะแนนจาก
 แบบฝึกหัด จากกาสอบทุกครั้งรวมทั้งกลางปีและเก็บเฉพาะคะแนนสอบโอ้ นักเรียนร้อยละ
 15.58 ตอบว่าครูเก็บคะแนนกลางปี และนักเรียนอีกร้อยละ 11.84 บอกว่าครูเก็บคะแนนจาก
 แบบฝึกหัด เกี่ยวกับวิธีวัดผลที่เหมาะสมที่สุดนั้น นักเรียนกลุ่มใหญ่ร้อยละ 48.29 ตอบว่า
 การวัดผลทุกครั้งที่เรียนจบแต่ละเรื่อง กลุ่มรองลงมาคือร้อยละ 19.47 คิดว่าการวัดผล
 เลื่อนระดับ นักเรียนกลุ่มใหญ่ร้อยละ 60.90 ชอบการวัดผลวิธีปรนัย และอัตนัยผสมกัน
 มีนักเรียนร้อยละ 28.04 ชอบวิธีข้อสอบแบบปรนัย และอีกร้อยละ 10.59 ชอบข้อสอบ
 แบบอัตนัย นักเรียนกลุ่มใหญ่ร้อยละ 45.33 คิดว่าข้อสอบที่ควรนำมาใช้ควรเป็นข้อสอบ
 ที่ครูตนเอง นักเรียนร้อยละ 24.30 คิดว่าการใช้ข้อสอบแบบฝึกหัด ๆ และอีกร้อยละ
 18.38 เห็นว่าการใช้ข้อสอบแบบจากโรงเรียนอื่น ๆ

4. เกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการเรียน

นักเรียนกลุ่มใหญ่ร้อยละ 23.68 ตอบว่าอุปสรรคในการเรียนวิชาสังคมศึกษา
 อยู่ที่การมีเวลาเรียนน้อย นักเรียนจำนวนร้อยละ 18.85 และ 18.22 ตอบว่าอุปสรรคคือ
 การขาดอุปกรณ์การสอบและการจากกิจกรรมเสริมมอ้กสู่ความสำคัญ นักเรียนอีกร้อยละ
 15.90 ตอบว่าเนื้อหาวิชาที่เรียนซ้ำซากไม่น่าสนใจ และนักเรียนร้อยละ 14.02 ตอบว่า

ครูสอนนำเมื่อและไม่ใช่รูปแบบการสอนช่วย สภาพการเขียนที่นักเรียนกลุ่มใหญ่คือร้อยละ 40.50 เห็นว่าเป็นอุปสรรคต่อการเรียนวิชาสังคมศึกษาโดยถาวรมีเสียงรบกวนจากภายนอก เช่น เสียงรถยนต์ เครื่องบิน เป็นต้น กลุ่มรองลงมาคือร้อยละ 15.73 และร้อยละ 14.02 คอบว่าอุปสรรคคือครูเข้มงวดมากเกินไป และโต๊ะเก้าอี้ยังไม่สบายตามลำตัว เมื่อประสบปัญหาเกี่ยวกับกาเรียนนั้น นักเรียนกลุ่มใหญ่คือร้อยละ 56.39 คอบว่าได้ถามครูผู้สอน รองลงมาคือร้อยละ 25.39 และร้อยละ 23.83 บอกว่าแก้ปัญหาด้วยการค้นคว้าหากำตอบในหนังสือที่ตัวเองและถามเพื่อนตามลำตัว

ภาคที่ 4 เกี่ยวกับการปรับปรุงการสอนให้ดีขึ้น นักเรียนได้ให้ข้อเสนอแนะไว้ดังนี้

นักเรียนกลุ่มใหญ่คือร้อยละ 57.63 คิดว่าการเรียนวิชาสังคมศึกษาจะได้อคติต่อเนื้อหาการทดสอบเมื่อจบพบเรียนหนึ่ง ๆ นักเรียนร้อยละ 32.24 เห็นว่าควรทดสอบอย่างสม่ำเสมอ และอีกร้อยละ 15.42 บอกว่าควรทดสอบบ่อยน้อยเกินและครั้ง

นักเรียนกลุ่มใหญ่คือร้อยละ 69.42 คอบว่าชอบมีหนังสือแนวเรียนทุกคน และรอบในครูสั่งให้นักเรียนไปค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมและเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นได้เต็มที่ นักเรียนร้อยละ 19.62 ชอบให้ครูอธิบายบทเรียนความหลักสุทธอย่างกว้างขวางแล้วให้นักเรียนทบทวีในสมุดโดยไม่ตองมีหนังสือแนวเรียน

ส่วนเรื่องนี้นักเรียนคิดว่าควรปรับปรุงเพื่อช่วยให้การเรียนวิชาสังคมศึกษาได้อคตินั้น นักเรียนกลุ่มใหญ่คือร้อยละ 35.64 คิดว่าควรปรับปรุงวิธีการสอนของครูให้ดีขึ้น รองลงมาคือร้อยละ 30.99 เห็นว่าควรจัดหาอุปกรณ์เพิ่มเติม นักเรียนร้อยละ 21.81 คิดว่าควรปรับปรุงหนังสือแนวเรียน อีกร้อยละ 17.29 เห็นว่าควรให้ความสะดวกในการใช้ของสมุดและพิธิภัณฑ์ ส่วนนักเรียนอีกร้อยละ 11.53 เห็นว่าควรปรับปรุงหลักสุทธ

ฉบับปรายผลของการวิจัย

ผลของการวิจัยครั้งนี้อาจจะไม่สมบูรณ์ เนื่องมาจากตัวแปรภายนอกบางประการ เช่น ความเชื่อถือได้ของค่าทศม ซึ่งขึ้นอยู่กับความเข้าใจในแบบสอบถาม ความตั้งใจและความจริงใจของทั้งครูและนักเรียนในการตอบแบบสอบถาม ทั้งเวทียาสมัครรับการวิจัยที่จำกัด เนื่องจากการที่โคส่งแบบสอบถามไปหาคณาจารย์ของปีการศึกษา นักเรียนได้เรียนวิชานี้จนไปแล้วเป็นส่วนใหญ่ และมีเวลาตอบไม่เพียงพอ อย่างไรก็ตาม ข้อสรุปที่ได้ในครั้งนี้เป็นที่น่าสนใจ โดยเฉพาะที่ได้ใช้วิธีการที่มีระบบและหาคำนวณความระมัดระวัง ซึ่งที่สนับสนุนว่าข้อมูลที่ได้เชื่อถือได้ก็คือ

1. ครูและนักเรียนที่ใช่เป็นตัวแทนประชากรได้ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี คือคิดเป็นร้อยละ 95.05
2. ข้อเท็จจริงที่พบในการวิจัยครั้งนี้ใกล้เคียงกับการค้นพบในครั้งก่อน ๆ ของผู้วิจัยอื่นทั้งปี

1. การค้นพบที่ว่าการเรียนเรียนวิชาสังคมศึกษาไม่ได้ดีเท่าที่ควรมาจาก คิวครู วิธีสอน อุปกรณ์การสอน ผลักดันครู และประมวลการสอน สถานที่เรียน และปัญหาจากฝ่ายบริหาร เป็นต้น ตรงกับผลการทศมของ วิโอ อรรถนุกุล ที่กล่าวถึงว่าเหตุบางประการที่ทำให้ให้นักเรียนไม่สนใจเรียนวิชาประวัติศาสตร์ เช่น โรงเรียนมัธยมในประเทศไทย ใต้นักศูตรประเภทวิชาชอบ สำนึกวิชาประวัติศาสตร์ไม่สัมพันธ์กับวิชาอื่น ประกอบกับวิชาประวัติศาสตร์มีเนื้อหามากเกินไป ทั้งครูพยายามเร่งสอนให้ทันความคณักศูตรไทยไม่สนใจว่านักเรียนจะเข้าใจหรือไม่เพียงใด ครูขาดอุปกรณ์ประกอบการสอนทั้งรวมไว้วิธีสอนน่าสนใจ สภาพของห้องเรียนแคบเกินไป เป็นต้น

2. การที่ได้พบว่าทั้งครูและนักเรียนนิยมการสอบแบบปฏิรูปกรรมการสอบ และการสอนแบบมีกิจกรรม ตลอดจนการจักกิจกรรมเสริมกศูตรขึ้น เพื่อจะรวมให้นักเรียน

---

¹วิโอ อรรถนุกุล วิธีสอนประวัติศาสตร์ให้เป็นที่น่าสนใจแก่นักเรียนมัธยมปลาย วิทยาลัยเกษตร คณะครูศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2495, 40 หน้า.

เกิดความสนใจและเข้าใจจนทบทวนคตินิยมกันข้อเท็จจริงที่ สิริมา วรปึงขง² ค้นพบว่า การสอนวิชาภูมิศาสตร์-ประวัติศาสตร์แบบใหม่ที่จักให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรม เป็นกันว่าให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็น ให้นักเรียนมีโอกาสซักถาม สนทนาหาความรู้เองและจัดให้นักเรียนได้ศึกษานอกสถานที่บ้างนั้น จะทำให้ผลการเรียนวิชาที่สูงขึ้นแน่นอนยิ่งกว่าการที่จะให้นักเรียนนั่งฟังครูอธิบายแต่เพียงฝ่ายเดียว

3. ได้ค้นพบว่าครูส่วนใหญ่สร้างนิสัยและทัศนคติความเป็นประชาธิปไตยให้นักเรียน แต่ก็มีอุปสรรคหลายประการ เป็นกันว่า ครูต้องใช้เวลาในการสร้างสิ่งเหล่านี้มากก็มีอุปสรรคอันเกิดจากสิ่งแวดล้อมทางโรงเรียนช่างมัน และช่างตั้งคนอยู่ อย่างไรก็ตาม ในระยะหลังนี้ ผู้บริหาร และครูส่วนใหญ่มีความเข้าใจ เห็นความสำคัญในการปลูกฝังความเป็นประชาธิปไตยให้แก่เด็กนักเรียนบ้าง เป็นกันว่า ได้เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในเรื่องการสอนมากขึ้น การค้นพบนี้ใกล้เคียงกันกับที่ จูโร อียากาศ³ ค้นพบคือ การบริหารโรงเรียนมีอยู่ในอุดมคติเท่านั้น ส่วนในด้านปฏิบัตินั้นเป็นไปได้โดยยาก ทั้งนี้เป็นเพราะการขาดความร่วมมือของบางฝ่ายแท้จริงจากครูใหญ่ ครูสอนและนักเรียนซึ่งแต่ละฝ่ายเข้าใจกันว่าประชาธิปไตยยังไม่ถูกต้องนัก จึงไม่เสียดายเงินทองไป โดยเจตนาอย่างถึงผู้บริหารโรงเรียนและครูต้องมีความเข้าใจ จนกระทั่งเข้าใจประชาธิปไตยอย่างแท้จริง

4. การค้นพบว่าครูวิชาสังคมศึกษาคู่ไม้ของครูใหม่มีการอบรมครูและมีการนิเทศการสอนประมาณปีละครั้งเกี่ยวกับวิธีสอน เนื้อหาวิชา เป็นคน ตรงกับการค้นพบของ จอน บรัทตัน⁴ ซึ่งได้กล่าวไว้ว่าครูส่วนมากของครูใหม่ศึกษานิสัยการสอนเพื่อช่วยการใช้คำแนะนำหรืออบรมในคาบวิธีสอนและเนื้อหาวิชา

² สิริมา วรปึงขง โครงการจัดและดำเนินการสอนวิชาภูมิศาสตร์-ประวัติศาสตร์-แบบใหม่, วิทยานิพนธ์ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2499, 62 หน้า

³ จูโร อียากาศ การส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนมัธยม วิทยานิพนธ์ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2500, 60 หน้า

⁴ จอน บรัทตัน การเคลื่อนไหวของโปรแกรมการสอนวิชาสังคมศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ปี ค.ศ. 2475-2501 วิทยานิพนธ์ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2500,

5. โดยค้นพบว่าโรงเรียนต่าง ๆ มีอุปกรณ์การสอนน้อย ไม่เหมาะสม ครูมีวิชา
 ในเรื่องวิธีใช้และวิธีสร้าง ซึ่งไม่ได้รับความสะดวกในการใช้อุปกรณ์สอนมากเท่าที่ควร
 ครูสอนมากชั่วโมงเกินไป ทำให้ไม่มีเวลาเตรียมและสร้างอุปกรณ์ ซึ่งผู้บริหารก็ไม่ค่อยให้ความ
 สนับสนุนช่วยเหลือครูในทำนองนี้เท่าที่ควร ทำให้ครูไม่ค่อยมีอุปกรณ์ประกอบการสอนวิชาสังคม
 ศึกษา การค้นพบครั้งนี้ตรงกับที่ กรรณีย์ เอ็กวิจิตร⁵ ค้นพบคืออุปกรณ์การสอนที่โรงเรียนรัก
 ใต้มักสูญหายไปเป็นจำนวนมาก และคุณภาพของบริการอยู่ในระดับปานกลาง ครูส่วนมาก
 สามารถใช้อุปกรณ์การสอนอย่างใดอย่างหนึ่ง แต่ไม่มีเวลาเพียงพอในการเตรียมอุปกรณ์การสอน
 และไม่สามารถจัดหาอุปกรณ์ที่ก่อให้เกิด

6. ในเรื่องเกี่ยวกับอุปกรณ์การสอนนี้ การค้นพบครั้งนี้ยังตรงกับที่ สมศรี
 สุวรรณภินทร์⁶ ค้นพบที่ว่าจำนวนและชนิดของอุปกรณ์ซึ่งมีไม่เพียงพอกับความต้องการของครู
 และที่สำคัญที่สุดก็คือตัวครูเองยังไม่มีความพร้อม ไม่มีความสามารถที่จะใช้อุปกรณ์การสอนได้

7. การค้นพบว่ามีครูจำนวนไม่น้อยที่ไม่สามารถสร้างอุปกรณ์ง่าย ๆ ขึ้นใช้
 ตรงกับการค้นพบของ ชีวัน ปาทองเรียม⁷ ว่าครูส่วนใหญ่ยังไม่สามารถวิธีใช้และวิธีขึ้นอุปกรณ์
 อย่างง่าย ๆ ขึ้นใช้เพื่อประกอบการสอนให้เกิดผลดี

⁵กรรณีย์ เอ็กวิจิตร ปัญหาและอุปสรรคในการใช้อุปกรณ์การสอนของครูโรงเรียน
 รัฐบาลในจังหวัดนครสวรรค์และตาก วิทยานิพนธ์ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 ปีการศึกษา 2503, 106 หน้า

⁶สมศรี สุวรรณภินทร์ การสำรวจอุปกรณ์การสอนสังคมศึกษาในโรงเรียนรัฐบาล
 ส่วนกลางประจำปีการศึกษา 2504 วิทยานิพนธ์ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 ปีการศึกษา 2504 45 หน้า

⁷ชีวัน ปาทองเรียม การใช้อุปกรณ์ในการสอนประวัติศาสตร์ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
 วิทยานิพนธ์ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2504, 45 หน้า

8. สำหรับการประชุมที่วาระปัญหาอื่นเกิดจากการกำหนดชั่วโมงเรียนและเนื้อหาในหลักสูตรของวิชาที่อบรม คือมีชั่วโมงเรียน 1 ชั่วโมงในแต่ละสัปดาห์นั้นขอยกเว้นไป ตรงกับที่ ราชี ทองสวัสดิ์⁸ ได้ค้นพบว่า สิ่งดังกล่าวนั้นขอมไม่เพียงสอดคล้องกับที่อบรมแต่ได้เกิดผลดี ทั้งต่อหลักสูตรมีเนื้อหาซ้ำกัน และเป็นเนื้อหาที่ยากเกินระดับความเข้าใจของเด็ก ขอมมีข้อให้เด็กเรียนเกิดความเบื่อหน่ายไม่อดทนเรียน แต่ผู้วิจัยมีความเห็นว่าปัญหาเรื่องชั่วโมงเรียนที่อบรมเด็กนั้นขอมจะหมดไป ถ้าหากครูทุกคนร่วมมือกันอบรมเด็ก

9. การค้นพบว่าครูกลุ่มใหญ่ของการมีส่วนร่วมในการทำประมวลการสอนเพื่อช่วยให้เกิดผลดีในการสอน และเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับครูอื่น ๆ ตรงกับการค้นพบของ ภัทพร ทิพย์รักษา⁹ ที่ได้กล่าวไว้ว่า ครูผู้คุมศึกษาของการมีส่วนร่วมในการทำหลักสูตรและประมวลการสอนเพื่อเป็นการเสนอปัญหาต่าง ๆ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

10. การค้นพบว่าครูวิชาสังคมศึกษาของการปรับปรุงหนังสือแบบเรียนในท้องถิ่น เช่น ในเนื้อหาถูกต้องตามข้อเท็จจริง วิชาที่เข้าเหมาะสม และตัวสะกดที่ถูกต้อง มีภาพประกอบและแผนภูมิมากขึ้น และมีแบบฝึกหัดซ้ำเขต เป็นต้น นั้น ตรงกันกับการค้นพบของภัทพร ทิพย์รักษา¹⁰ ที่ได้กล่าวไว้ว่า ครูที่สอนวิชาสังคมศึกษาของการได้มีการปรับปรุงและแก้ไขหนังสือแบบเรียนให้ถูกต้องสอดคล้องกันกับหลักสูตรปัจจุบัน ไม่ให้ความผิดพลาดซึ่งในคำเนื้อเรื่อง และตัวสะกด ตัวเลข และสถิติ

11. การค้นพบว่านักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายชอบเรียนวิชาประวัติศาสตร์มากที่สุด เพราะสอนไต่ถามแบบดี และชอบวิชาหน้าที่พลเมืองน้อยที่สุด เพราะสอนไต่ถามแบบไม่ดี ตรงกับการค้นพบของ ทราวมาศ ทักทานนท์¹¹ ที่กล่าวไว้ว่านักเรียนชอบวิชาประวัติศาสตร์มากที่สุด เพราะสอนไต่ถามแบบดี กับชอบวิชาหน้าที่พลเมืองน้อยที่สุดเพราะสอนไต่ถามแบบไม่ดี เช่นกัน

⁸ราชี ทองสวัสดิ์ การอบรมคืออบรมและพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษาชนบทในทัศนคติของครู วิทยานิพนธ์ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2503, 99 หน้า.

⁹ภัทพร ทิพย์รักษา ความช่วยเหลือทางคำปรึกษาที่ครูสอนสังคมศึกษาคณะการวิทยานิพนธ์ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2506, 94 หน้า.

¹⁰เพ็งฮ้าง.

¹¹ทราวมาศ ทักทานนท์ ปัญหาการเรียนวิชาสังคมศึกษาของมัธยมชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-2 วิทยานิพนธ์ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2506, 26 หน้า.

12. ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยยังได้พบว่า การเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ส่วนใหญ่ได้รับการปรับปรุงให้ดีขึ้นอยู่ในเกณฑ์ดีพอใช้ แต่ก็ยังมีปัญหาบางประการที่ทำให้การเรียนการสอนวิชานี้ไม่ค่อยดีเท่าที่ควร เช่น ครูสอนมากชั่วโมงเกินไป ครูขาดความรู้ ความถนัด หรือขาดการฝึกหัดอบรมมาเต็มสอง ครูมีวิธีสอนที่จะทำให้ชวนให้น่าสนใจ อุปกรณ์การสอนมีไม่เพียงพอและไม่ค่อยทันสมัย หนังสือสำหรับคนคว่านับอยู่ไป โรงเรียน ส่วนใหญ่ไม่มีห้องสังคมศึกษาโดยเฉพาะ กิจกรรมเสริมหลักสูตรที่ผู้บริหารส่วนใหญ่สนับสนุน ให้ตั้งขึ้นยังไม่ค่อยดีเท่าที่ควร อันเนื่องมาจากครูของทำงานเพิ่มขึ้น ทำให้ไม่อดอยากจัด และอุปกรณ์ของก็ไม่ใครให้ความสนับสนุนหรือร่วมมือเท่าใดนัก หลักสูตรประเภทการสอน หนังสือแบบเรียน ยังมีข้อบกพร่องอยู่มาก ซึ่งนับว่ามีความคล้ายคลึงและใกล้เคียงกับการค้นพบ ของ จิตรมูญวรม เชาว์วัฒนา¹² ที่กล่าวว่า วิธีการสอนของครูยังไม่ดีประสิทธิภาพเท่าที่ควร โรงเรียนมีอุปกรณ์การสอน และไม่ค่อยทันสมัย มีหนังสือสำหรับการค้นคว่าน้อยเกินไป ไม่ดีต้องสังคมศึกษา ไม่ดีพิเศษสังคมศึกษา ครูจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรน้อยเกินไป โรงเรียนไม่มีชุมนุมสังคมศึกษาที่จะใช้ครูและนักเรียนร่วมกันจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อส่งเสริมการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาให้ดีขึ้น

¹² จิตรมูญวรม เชาว์วัฒนา การสำรวจปัญหาและอุปสรรคการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น วิทยาลัยนครราชสีมา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครราชสีมา ปีการศึกษา 2507, 252 หน้า.

สรุปความ

1. ครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษาเป็นครูหญิงเสีย 84 %
2. ครูส่วนใหญ่คือ 32 % มีวุฒิประกาศนียบัตรครูตรีหรือเป็นแบบเก่า ที่มีวุฒิปริญญาทางวิเทศการ และวิชาครูมีอยู่ประมาณ 26 % นอกจากนั้นเป็นครูที่มีวุฒิอื่น และครูส่วนใหญ่เชื่อว่าคนมีความรู้เกี่ยวกับวิชาสังคมศึกษาอยู่ในเกณฑ์ดีพอใช้
3. ครูผู้สอนในระดับชั้นมัธยมเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการสอนน้อย คือ ครูร้อยละ 40 เคยสอนมาแล้วระหว่าง 1-5 ปีเท่านั้น ส่วนที่สอนมาระหว่าง 26-30 ปีมีเพียงร้อยละ 16
4. ครูส่วนใหญ่ได้เคยตอบว่าให้สอนวิชาสังคมศึกษานั้นเพราะมีใจรัก ส่วนเหตุผลที่ครูไม่ชอบสอนวิชานี้คือ เป็นวิชาที่ท่องเตรียมการสอบมาก
5. สำหรับวิชา ในหมวดวิชาสังคมศึกษานั้นครูชอบสอนวิชาภูมิศาสตร์มากเป็นอันดับ 1 วิชาประวัติศาสตร์ไทยเป็นอันดับ 2 และวิชาประวัติศาสตร์สากล เป็นอันดับ 3 วิชาที่ครูชอบน้อยที่สุดคือวิชาหน้าที่พลเมือง รองลงมาคือวิชาศิลปะรวม
6. ครูสังคมศึกษาที่ตอบแบบชอบถามครั้งนี้ ส่วนใหญ่มีความเข้าใจเรื่องความมุ่งหมายของวิชาสังคมศึกษาพอประมาณ แต่ไม่เข้าใจถึงบทบาทของวิชาสังคมศึกษาในโครงการเรียนการสอนของโรงเรียน ซึ่งมีข้อสงสัยต่อการสอนวิชานี้ต่อไปยังเข้าตมาในชั้นต่อไปได้
7. มีครูเป็นจำนวนมากไม่พอใจหลักสูตรและให้ความเห็นว่ (1) มีเนื้อหาวิชามากเกินไป (2) จะจัดกิจกรรมการสอนให้เหมาะสมได้ (3) หลักสูตรและเวลาเรียนไม่สอดคล้องกัน (4) เนื้อหาแต่ละสัปดาห์ซับซ้อนเกินไป (5) เนื้อหาแต่ละสัปดาห์ซับซ้อนเกินไป
8. ครูสังคมศึกษาไม่ได้เข้าประชุมหรือการเรียนเอง ใจแคบของกระทรวงศึกษาธิการ จึงทำให้เกิดความไม่เหมาะสมกับนักเรียนและสภาพการ เรียนการสอนของตน
9. ภาระของครูสังคมศึกษาในวิทยาลัยมีผลต่อการปฏิบัติงานตามสมควรได้แก่ (1) จำนวนชั่วโมงของตนเอง และสอนแทนครูอื่น และไม่มีเวลาศึกษาค้นคว้างานของตนเอง (2) จำนวนนักเรียนซึ่งผลดีที่ควรสอนมีจำนวนมากเกินไป (3) หน้าที่พิเศษอื่นที่ครูต้องทำ (4) ภาระหน้าที่การสอนตามระดับชั้น และสอนวิชาหมวดอื่นด้วย

- สิ่งเหล่านี้ทำให้ไม่มีเวลาเตรียมการสอนและประสิทธิ์ูปกรณ์ให้โดยดี ไม่มี
เวลาคบค้า ไม่มีเวลาตรวจงานของนักเรียนหรือแม้จะติดตามผลงานของตน
10. ครูใหม่ต้องการความช่วยเหลือเบื้องต้นเกี่ยวกับการดำเนินการสอนวิชาสังคมศึกษาตั้งแต่
แรกเริ่มเข้าปฏิบัติงาน
  11. ครูส่วนใหญ่มีความสนใจที่จะจัดกิจกรรมในห้องเรียน และพยายามใช้รูปแบบ และ
เป็นกิจกรรมในวงแคบ มีครูเป็นจำนวนไม่น้อย ที่ยังไม่สามารถทำกิจกรรมนั้น ๆ
ให้โดยประโยชน์อย่างแท้จริง
  - ✓ 12. ครูส่วนใหญ่มีความเห็นชอบกับวิธีและเทคนิคการสอนใหม่ ๆ แต่ไม่สามารถนำมาปฏิบัติ
ได้ในสภาพการสอนของตน
  13. กิจกรรมเสริมหลักสูตรที่ครูจัดขึ้นได้แก่ ชุมนุมสังคมนิสิต ซึ่งจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น
ทัศนศึกษา แคนาน ๆ จัดครั้งหนึ่ง ยังเป็นการจัดไม่ถูกวิธีและใช้ประโยชน์น้อย
  - / 14. ครูส่วนใหญ่เห็นประโยชน์ของการใช้รูปแบบการสอน แต่ยังไม่เข้าใจวิธีใช้รูปแบบ
และไม่มีความรู้ ความสามารถที่จะใช้รูปแบบหรือสร้างรูปแบบการสอน
  15. ครูยังไม่เข้าใจถึงเจตนาถึงความมุ่งหมายของการ วัตถุประสงค์การเรียน ยังไม่สนใจในประสิทธิภาพ
ของการวัดผลของครูจนหมดชอบ และยังไม่มีความสามารถในการสร้างข้อสอบ
  16. หนังสือแบบเรียนมีความสำคัญต่อการเรียนการสอน เพราะเป็นแหล่งวิชาแหล่งแรก
แต่ครูผู้สอนบทของสองแบบเรียนดังกล่าวนี้ (1) เนื้อหาสั้นเกินไปจนไม่เข้าใจ
(2) ใช้ภาษาไม่รัดกุม ทำให้เข้าใจความหมายโดยตลახอย่าง (3) เนื้อหาบางตอน
ยังไม่ถูกต้องตามข้อเท็จจริง (4) หนังสือแบบเรียนวิชาสังคมศึกษาไม่มีจุดสนใจที่
น่าสนใจ เป็นต้น
  17. ครูสังคมศึกษายังประสบปัญหาต่าง ๆ ดังนี้
(1) ด้านโรงเรียน ได้แก่ (1) ไม่ได้รับความสะดวกในการใช้ปริมาณของอุปกรณ์
การสอนของโรงเรียน (2) ราคาของอุปกรณ์ในการจัดทำข้อสอบ (3) สภาพของโรงเรียน
ค่อนข้างดีแต่โรงเรียนไม่เหมาะสมแก่การจัดกิจกรรม (4) ราคาความเอาใจใส่ดูแลช่วยแก่
มีผู้ต่าง ๆ ถึงกล่าว ทำให้ครูต้องแก้ปัญหาเอง แบบ trial and error

2. คำนับนักเรียน ได้แก่ (1) นักเรียนไม่ชอบเรียนวิชาสังคมศึกษา (2) จากการศึกษา
ในลักษณะที่เหมาะสมแก่การเรียนวิชาสังคมศึกษามากระดับชั้น ๆ (3) จากความสนใจ
และความร่วมมือจากผู้ปกครองเกี่ยวกับการเรียนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียน
18. สิ่งที่คุณเห็นควรปรับปรุงความสัมพันธ์ของสังคม (1) หลักสูตร (2) หนังสือแบบเรียน
(3) อุปกรณ์การสอน (4) วิธีสอน และ (5) การจัดห้องเรียน
19. นักเรียนส่วนใหญ่เห็นว่าการเรียนวิชาสังคมศึกษาเป็นวิชาที่น่าสนใจและชอบเรียนอยู่ในระดับปานกลาง
ชอบเรียนวิชาประวัติศาสตร์มากที่สุด และวิชาหน้าที่พลเมืองน้อยที่สุด
20. นักเรียนมีความรู้สึกว่าจำนวนชั่วโมงเรียนวิชาสังคมศึกษาน้อยกว่าเนื้อหาวิชาที่กำหนดไว้ใน
หลักสูตร และเสนอให้เพิ่มชั่วโมงเรียน
21. นักเรียนสนใจในการทำกิจกรรมในสองเรียน นักเรียนไม่มีโอกาสทำกิจกรรมนอก
เพราะครูมักใช้เวลากิจกรรมมาช่วยงานเป็นต้น
22. กิจกรรมเสริมหลักสูตรที่โรงเรียนจัด ได้แก่ชุมนุมสังคมศึกษา แต่ไม่ได้มีทุกโรงเรียน บาง
โรงเรียนจัดชุมนุมภาษาไทย บางแห่งจัดชุมนุมวิทยาศาสตร์และอื่น ๆ
23. นักเรียนเห็นประโยชน์ของอุปกรณ์การสอน แต่อุปกรณ์ที่ครูใช้เหมือนคือแบบนั้น ส่วนประเภท
อื่นครูไม่ค่อยใช้
24. ในโรงเรียนมีห้องสมุด แต่จำนวนหนังสือและเอกสารที่จะใช้ค้นคว้าไม่เพียงพอ
25. เกี่ยวกับการวัดผล นักเรียนต้องการให้ (1) วัดผลทุกครั้งเมื่อสอนจบเรื่อง (2) ครูทำ
ข้อสอบเอง (3) ใช้ข้อสอบแบบปรนัย และอัตนัยผสมกัน
26. เกี่ยวกับหนังสือแบบเรียน นักเรียนมีความเห็นตรงกับครูที่ว่า (1) ยังใช้ภาษาไม่รัดกุม
ทำให้เข้าใจความหมายไม่ค่อยง่าย (2) เนื้อหาในแบบเรียนยากเกินไป (3) เนื้อ
หาที่เขียนไว้สั้นเกินไปจนไม่เข้าใจ (4) เนื้อหาบางตอนไม่ถูกต้องตามข้อเท็จจริง
27. นักเรียนมีความเห็นว่า ครูที่สอนวิชาสังคมศึกษาคควรเป็นคนที่ (1) สนใจเหตุการณ์และมี
ความรู้กว้างขวาง (2) มีระเบียบ และ (3) มีบุคลิกลักษณะดี
28. นักเรียนมีความเห็นว่าอุปสรรคในการเรียนวิชานี้ในคือที่ (1) ราคาอุปกรณ์และกิจกรรม
เสริมหลักสูตร (2) เรียนเนื้อหา ๆ ไม่น่าสนใจ (3) วิธีการสอนของครูน่าเบื่อ
(4) ครูเข้มงวดเกินไป (5) โคะเก้ออันยังไม่สบาย (6) ครูเข้มงวดมากเกินไป

- ✓ 29. นักเขียนเห็นว่าควรปรับปรุงสิ่งต่อไปนี้ก่อน เป็นลำดับ (1) วิธีการสอนของครู (2) จักรหาอุปกรณ์การสอนเพิ่ม (3) ปรับปรุงหนังสือแบบเรียน (4) ให้ความสะดวกในการไรของสมุด (5) ปรับปรุงหลักสูตร

ข้อเสนอแนะ

จากการค้นพบปัญหาและอุปสรรคในการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ผู้วิจัยจึง
ใคร่ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการขจัดปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน
วิชาสังคมศึกษาในที่ยังมีดังนี้

1. กระทรวงศึกษาธิการ มีส่วนช่วยในเรื่องการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา
ให้โดยลดข้อขัดข้องการจัดสิ่งต่อไปนี้ คือ

1.1 ควรปรับปรุงหลักสูตรประมวลการสอน หนังสือแบบเรียนให้เหมาะสมกับความสนใจและความสามารถของนักเรียนซึ่งหันเหจากการฝึกด้วย ฝึกเน้นใช้หลักคือ หลักสูตรบาง
ตอนยากเกินความเข้าใจ ทำให้นักเรียนต้องใจแค้นวิีทองจำ

1.2 ควรเพิ่มชั่วโมงเรียนวิชาสังคมศึกษาให้มากขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับ
เนื้อหาวิชาที่กำหนดไว้ในหลักสูตร

1.3 ควรเพิ่มคะแนนวิชาสังคมศึกษาให้มากขึ้นกว่าเดิม เพื่อให้ได้เร้าความ
สนใจให้เกิดอยากเรียนวิชานี้มากขึ้น

✓ 1.4 ควรจัดให้มีการอบรมทั้งสถานวิชาการและวิธีสอนแก่ครูที่สอนวิชานี้ตาม
กำหนดระยะเวลาที่เหมาะสม

✓ 1.5 ควรมีศึกษานิเทศก์ที่มีความสามารถเหมาะสมมากพอที่จะให้ความช่วย
เหลือแก่ครูตามต่าง ๆ เป็นต้นว่าในสถานเนื้อหาวิชา วิธีสอนอุปกรณ์การสอน การวัดผล เพื่อเป็น
การช่วยใ้ครูได้ปรับปรุงการสอนดีขึ้น

1.6 ควรจัดงบประมาณให้แก่โรงเรียนต่าง ๆ เพื่อเป็นการช่วยเหลือในด้าน
การใช้จ่ายเกี่ยวกับการจัดหาอุปกรณ์ การหาแบบวัดผล หรือสิ่งจำเป็นอื่น ๆ ที่จะช่วยใ้การ
เรียนการสอนมีมาตรฐานดีขึ้น

1.7 ควรส่งเสริมใ้ครูผู้จัดทำร่างและใ้แบบวัดผลใ้โดยอิสระ โดยอาจจัดการ
อบรมขึ้นใ้

1.8 การเลือกและบรรจุครูให้ตรงกับความสามารถและความประสงค์ของทางโรงเรียน

✓ 2. สถานับปึกฉัตร ครู นับว่าเป็นสถานับที่สำคัญยิ่ง เพราะเป็นแหล่งที่จะปึกฉัตรผู้ซึ่งมีความรู้และความมุ่งหมายใด ฉะนั้น สถานับแห่งนี้จึงควรได้ปึกฉัตรผู้ซึ่งในความรู้ทางวิชาการ และทางวิชาครู ตลอดจนปึกและสร้างครูใหม่ผู้ซึ่งมีความรู้ที่เหมาะสมแก่การ เป็นครูผู้ซึ่งมีความรู้รวมทั้งยังควร เป็นสถานับที่เป็นผู้นำเป็นตัวอย่าง หรือเป็นแหล่งที่จะให้ความช่วยเหลือเกี่ยวกับ การเรียนการสอนวิชาให้แก่โรงเรียนต่าง ๆ ได้

3. ครู นับว่าเป็นบุคคลสำคัญอย่างยิ่งที่จะช่วยให้การเรียนการสอนวิชาซึ่งมีความรู้ได้ รับผิดชอบถึงความมุ่งหมายได้ ด้วยเหตุนี้ ครูผู้สอนวิชานี้ จึงควรต้องมีลักษณะดังต่อไปนี้คือ

3.1 มีบุคลิกอันเหมาะสมและบุคลิกภาพที่ดี เป็นคนว่า มีอารมณ์ดี มีเหตุผล และยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีมนุษยสัมพันธ์กับบุคคลที่เกี่ยวข้องของนับตั้งแต่ผู้บังคับบัญชา เพื่อนครู นักเรียน และบุคคลอื่น มีความรับผิดชอบต่องานที่ตนทำ นอกจากนั้นยังจะต้องเป็นคนที่มีศรัทธาใน ความรู้ใหม่ ๆ มีนิสัยรักการเรียน และหมั่นหาความรู้เพิ่มเติม เป็นคนว่า เจริญการอบรม นั้นซึ่งปรากฏตา หรือการอภิปรายที่จัดขึ้น ตลอดจนเป็นสมาชิกวารสารที่จะเป็นประโยชน์ต่อการเรียน การสอน ทั้งยังต้องมีความประพฤติดีที่จะเป็นตัวอย่างแก่นักเรียนได้อีกด้วย

3.2 นอกจากต้องมีความรู้ในวิชาที่สอนแล้ว ครูผู้ซึ่งมีความรู้กว้างขวาง ถึงกับวิชาต่าง ๆ วิชาครู และความรู้รอบตัวอีกด้วย จึงต้องเพิ่มพูนความรู้บุคคลเวลาว่าง การ ทดสอบหาคนในคุณที่มีวิสัยทัศน์และแห่งวิชาการต่าง ๆ ตลอดจนมีความสนใจในงานอาชีพ ของคนโดยการติดตามการเคลื่อนไหวของวงการศึกษาค้นคว้าบุคคลเวลา ว่างอาจเข้าร่วมใน การอบรม ในภาวการณ์ หรือเป็นสมาชิกวารสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา เป็นต้น

3.3 มีความสนใจและมีความสามารถในการสอน ทั้งหมั่นเตรียมการสอนและ ค้นคว้าหาความรู้ประกอบการสอนเป็นอย่างดี เพื่อนักเรียนจะได้ได้รับความรู้ที่ถูกต้อง และเพื่อ ให้เกิดประโยชน์ได้เต็มที่ ในการสอนจึงควรสอนให้วิชาซึ่งมีความรู้มีความสัมพันธ์กับวิชาอื่น ตามความเหมาะสม และควรให้นักเรียนได้ร่วมมือกิจกรรมที่กระทำกันบ้างหรือทั้งหมด เพื่อเป็นการ ปักใต้นักเรียนรู้จักค้นคว้าและสามารถอภิปรายได้ ทั้งยังควรยกตัวอย่างที่ดีในสังคม เพื่อเป็น

การถ่อมเกอานิสัยและทัศนคติให้เป็นไปในทางที่พึงปรารถนา และเพื่อจะให้เด็กเรียนเข้าใจ
บทเรียนดีขึ้นและรวดเร็วขึ้น ครูควรใช้อุปกรณ์การสอนที่พิจารณาเห็นว่ามีความเหมาะสม
กับบทเรียน พึงยังควรจัดกิจกรรมรวมหลักสูตร เช่น ชุมนุมสังคมนศึกษา เป็นต้น โดยให้เด็กเรียน
ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้น ๆ โดยที่ครูเป็นผู้แนะนำแนวทางว่ากิจกรรมอะไรที่จะสนองหลักสูตร
วิชาสังคมศึกษาในแต่ละระดับชั้นใดจริง ๆ นอกจากนี้ครูยังควรวัดผลการสอนและนำผลที่ได้
มานั้นมาปรับปรุงการเรียนการสอนวิชาให้ดีขึ้น

4. ฝ่ายบริหารของโรงเรียน ได้แก่ อาจารย์ใหญ่ ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ หัวหน้า
สาขาวิชา ควรจะสนับสนุนการเรียนการสอนวิชาที่ใกล้เคียงกันด้วยคือ

4.1 ด้านวิธีสอน ควรสนับสนุนและส่งเสริมให้ครูนำวิธีการสอนใหม่ ๆ ไป
ใช้และให้ความช่วยเหลือเมื่อครูมีปัญหา ให้ความร่วมมือในเรื่องการจัดกิจกรรม การจัดทำ
อุปกรณ์ การวิจัยวิธีสอนใหม่ ๆ เป็นต้น หรือส่งเสริมในครุหาความรู้เพิ่มเติมเพื่อปรับปรุง
การสอนของครูเองอยู่เสมอโดยวิธีต่าง ๆ กัน เช่น ให้ครูไปรับการอบรมนอกสถานที่และ
ภายในสถานที่ หรือจัดให้ครูได้มีโอกาสเยี่ยมเยือนโรงเรียนอื่น ๆ บาง เพื่อเป็นการเปิดโอกาส
ให้ครูได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น เพิ่มพูนความรู้และความเข้าใจในหลักสูตรมากขึ้น หรือมิฉะนั้น
ฝ่ายบริหารของโรงเรียนอาจจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกหรือจัดบริการให้แก่ครูท่านต่าง ๆ
ที่จะช่วยในการเรียนการสอนวิชาให้ดีขึ้น

4.2 ด้านประมวลการสอน อาจารย์ใหญ่ และหัวหน้าสาขาวิชาควรร่วมกัน
หาประมวลการสอนที่เหมาะสมขึ้นไว้

4.3 ด้านอุปกรณ์การสอน อาจารย์ใหญ่ควรจะให้ความสะดวกแก่ครูในทำ
การจัดสร้างอุปกรณ์การสอนอย่างง่าย ๆ รวมทั้งอำนวยความสะดวกในการนำไปใช้ด้วย ส่วน
ในด้านให้ความสะดวกในการค้นคว้านั้น ควรจัดห้องสมุดหรือมุมหนังสือสังคมศึกษาที่มีหนังสือ
ทันสมัยและถูกต้องตามข้อเท็จจริงเพียงพอแก่ความต้องการของครูและนักเรียน

4.4 ในด้านหนังสือแบบเรียน ทั้งอาจารย์ใหญ่และหัวหน้าสาขาวิชาควรร่วม
กันพิจารณาและเลือกหนังสือแบบเรียนที่ มีความเหมาะสมและเหมาะสมกับเด็กในแต่ละระดับชั้นทั้ง
ในด้านเนื้อหา ภาษาที่ใช้ ภาษ หรือ แบบภูมิประกอบ มีปัญหาให้ค่อนข้างชัด เป็นต้น

4.5 คำนการวิจัย อาจารย์ใหญ่หรือหัวหน้าสาขาวิชา ควรให้ความสำคัญแก่ ครูได้เข้ารับการอบรมในเรื่องการสร้างและการใช้ชีวิตที่ดีที่เหมาะสมใ้ถูกต้อง อีกทั้งสามารถ เป็นที่ปรึกษาแก่ครูเมื่อมีปัญหาใดอีกด้วย

4.6 คำนการเลือกครู อาจารย์ใหญ่ควรได้พิจารณาเลือกครูความเหมาะสมทั้ง ใบคำนความรู้ ความหนัก และความซื่อสัตย์กับสาขาวิชา ถึงแม้ว่าจะได้ครูที่ไม่ตรงกับ สาขาวิชา ก็อาจแก้ไขโดยการให้เขาซึ่งเกิดการสอนของครูผู้มีความอื่นก่อนที่จะมือสอนจริง ๆ หรือมิฉะนั้น ก็อาจจะจัดหนังสือเพื่อการสนทนาด้วยตนเอง โดยบิ่หัวหน้าสาขาคอยให้ความช่วยเหลือ แะแนะหรือแก้ไขให้

4.7 อาจารย์ใหญ่ ควรให้ความสนใจและเห็นความสำคัญของวิชานี้โดยการให้ ความสนับสนุนและให้กำลังใจแก่ครูผู้มีความศึกษาในมากขึ้น โดยขีณาในที่ครูทุกคนช่วยกันอบรม เด็ก ไม่ใช่สอนแต่เฉพาะในชั่วโมงของตน รวมทั้งจัดบรรยากาศของการเรียนให้เหมาะสม เช่นห้องเรียนที่ไม่คับแคบ และถูกสุขลักษณะรวมทั้งจัดโต๊ะ เก้าอี้ที่นั่งเรียนได้อย่างสบายและ เหมาะแก่การจักกิจกรรมใ้คอีกด้วย